

İdris Baluken

Selahattin Demirtaş'tan İdris Baluken'e:
Bir dosttan mesaj var

İdris Baluken: Söz söyleme ısrarım
varoluşun bir gereği

68 hareketi 50 yaşında: Gezi bir isyandı,
68 ise hareket!

Hava Kuvvetleri'nin devrimcisi: Saffet Alp

PEN seçti: Ayın kitapları küçük İskender'den

4

Selahattin Demirtaş'tan İdris Baluken'e: Bir dosttan mektup var!

6

İdris Baluken: Söz söyleme ısrarım varoluşun bir gereği
Soner Sert

12

68 hareketi 50 yaşında: Gezi bir isyandı, 68 ise hareket!
Adalet Çavdar

17

'Sultanın tek elması' ve ailenin karanlık yüzü
Mehmet Onur Yılmaz

20

Yaşar Kemal Efsanesi'nden ilk fragman!

21

Neyi gözden kaçırıyoruz, nasıl

24

PEN seçti: Ayın kitapları küçük

direniriz? Emek Erez

İskender'den

25

Hava Kuvvetleri'nin devrimcisi: Saffet Alp Soner Sert

27

Çok Satanlar - Yeni Çıkan Kitaplar

Yayın Sahibi

AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Selahattin Demirtaş, Adalet Çevdar,
Soner Sert, Emek Erez, Mehmet Onur
Yılmaz

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.
Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234
Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Sincan F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan HDP'li İdris Baluken'in kaleme aldığı Üç Kırık Dal, Dipnot Yayınları etiketiyle okuyucu ile buluştu. HDP Eski Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, Baluken'in ilk romanından yola çıkarak siyaset-edebiyat ilişkisini kaleme aldı. Soner Sert ise, İdris Baluken ile edebiyatın gerçeklikle ilişkisi ve yazıyla direnme meselesi üzerine konuştu.

Alev Er ve Eray Özer'in röportajlarından oluşan Başkaldırı 50 Yaşında – Bir Uzun Yürüyüşü 68, Doğan Kitap etiketiyle yayımlandı. Adalet Çevdar, Eray Özer'le tüm dünyada getirdiği yankıyla tarihe geçen hareketi konuştu.

Akademisyenler Alanur Çavlin, Filiz Kardam ve Hanife Aliefendioğlu'nun hazırladığı, Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest Metis Yayınları'ndan çıktı. Mehmet Onur Yılmaz, Türkiye'deki ensest meselesini ele aldı. Ernesto Sabato'nun kaleme aldığı Direniş, Pınar Savaş'ın çevirisiyle Delidolu Yayınevi tarafından okurla buluştu. Emek Erez, Sabato'dan yola çıkarak direniş mefhumunun insanlık üzerindeki etkilerini inceledi.

Devrimci Bir Subay- Saffet Alp Kitabı, Ayrıntı Yayınları etiketiyle okuyucu ile buluştu. Soner Sert, Saffet Alp'in, annesi, kız kardeşi, arkadaşları ve yoldaşları ile yapılan söyleşi, katliamın ve dönemin geniş tanıklığı ve kuramsal değerlendirmelerin de bulunduğu kitabı değerlendirdi.

Birçok yazar ve sanatçınının moral ziyaretlerinde bulunduğu küçük İskender'e bir destek de PEN Türkiye'den geldi. Dernek, küçük İskender'in tüm yapıtlarını ayın kitabı seçti. Türkiye edebiyat tarihinin en önemli isimlerinden Yaşar Kemal'in hayatını anlatan Yaşar Kemal Efsanesi belgeseli çekildi.

İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Selahattin Demirtaş'tan İdris Baluken'e: Bir dosttan mektup var!

Genç, cesur ve başarılı bir siyasetçi ama ondan önce güzel bir insan, yürekli bir doktor, şefkatli bir baba, eşine âşık bir koca, halkının yiğit evladı İdris Baluken... Son barış sürecinin en önemli aktörlerinden biri, gerçek bir barış insanı. Majestelerinin memurları tarafından 'terörist' olduğuna hükmedilmiş; siyasi bir mahpus. Hücrelerinden bize sesleniyor, hepimize. Bu sese kulağını kapatanlara sesleniyor en çok, duymamak ayıp kaçır artık. Bir derdi var Baluken'in, dermanıyla birlikte koyuyor orta yere, ahlaklı bir doktor titizliğiyle.

Selahattin Demirtaş

çinde biriktirirsin bazen. Sonra katmer katmer üstüne yığılır biriktirdiklerin. Taşıyamaz hale gelirsin. Hele bir hücrede tek başınaysan, esirsen... Ya seni yer bitirir içindekiler ya da dökersin onları; eyleyerek, söyleyerek. Elinizdeki romanda da böylesi bir iç dökmenin sesi tınıyor. Öylesine yüklü bir ses ki bu; sırtına bindirdiği elemeler salt sesin sahibinden gelmiyor, insanlığın kadim zamanlarından şimdiye bağırıyor; Fransız şair Joe Bousquet'yi tekrar ediyor İdris: "yarala-

rım benden önce vardı, ben onları bedenimde taşımak için doğmuşum..."

Sesin sahibi de insanlığın kadim zamanlarından beri hakkı bağırانlarla aynı makûs talihi yaşıyor. O da tıpkı Nazım Hikmet gibi, Ahmed Arif gibi, Apê Musa gibi... Zulmün zindanlarıyla susturulmaya, sesi kısılmaya çalışılıyor. İşte Üç Kırık Dal zalimin bu hamlesine karşı hakkı haykıran yiğit bir yoldaşın kaleminden döküldü.

Roman, yolları kesişen üç arkadaşın serüveni üzerinden adaletin, eşitliğin, kardeşliğin, büyük insanlığın ezelden gelen ütopyasının peşine düşüyor. Bu serüveni takip ederken savaşın yıktığı bir coğrafyayı, mücadelenin insanlığın teneffüsü için açtığı menfezleri izliyoruz İdris'in boyadığı tuvalden.

Üç Kırık Dal'ın asal karakteri Deniz... Babasını bir deniz kazasında kaybeder. Annesi büyütür onu. Derken Diyarbakır'a tıp okumaya gider. Orada Cengiz ve Alican'la kesişir yolu, ev arkadaş olurlar. Hukuk okuya

Alican, avukat olup babasını haksız yere mahkûm eden hâkimden hesap soracaktır. Cengiz ise gazetecilik okumaktadır. Gazeteci olup kalemiyle dikilmek niyetindedir zulmün karşısına; yakılan köyleri, işkencede ölümleri, gözaltına alınıp kaybedilen insanları yazacaktır. Üçü de tahsil edecekleri ilmi, onları ideallerine götürecekteknenin yakıtı kılmak derindedir. Üniversitedeki seyirlerine aşkları eşlik eder sonra Alican'la Deniz'in. Gülçiçek, Deniz'in; Devrim de Alican'ın hikâyesine kendi hikâyeleriyle dahil olurlar. Bir Cengiz'in boynu büküktür...

Okullarını bitirirler sonra. Cengiz muktedirlere angaje bir gazetede çalışmaya başlamıştır. Alican, Devrim'le; Deniz de Gülçiçek'le evlenmek üzeredir... Derken Diyarbakır'da yapılacak olan bir miting aynı yerde buluşturur onları. Cengiz çalıştığı gazete için mitingi izlemeye gelmiştir oraya, Deniz miting alanında bulunan bir ambulansın doktorudur. Alican'ın gelip gelmeyeceği kesin değildir henüz. Miting alanı ise her dem olduğumuz gibi rengârenktir. Sloganlar eşitliği, kardeşliği, adaleti ve barışı haykırır. Bir bomba sesi kıyar bu renk cümbüşüne. Her yer kana bürünür. Bu meşum bomba sesi Deniz'i de alır götürür...

Zalimin hakkı haykırانları zindanla sınamasının hedefi bellidir. Seni sen yapan bütün değerleri yok etmek, seni sen olmaktan çıkartmak için içeriden kuşatırlar yüreğini. Sınır çizgisi çok incedir o noktada. Çürümeyle yücelme arasında, arafta, tam bir irade savaşı başlar. İradeni kırarak hiçleştirme, teslim almak isterler seni. Ruhundan arındırarak et yığınınna çevirmek isterler.

Binlerce tutsak gibi sevgili İdris Baluken de arafta kalmak, oyalanmak, bocalamak yerine hiç tereddüt etmeden yücelmeyi tercih ediyor bu romanıyla. Daracık bir hücreye sığmayacak heybetiyle tavrını bir kez daha ortaya koyuyor; eyleyerek, söyleyerek.

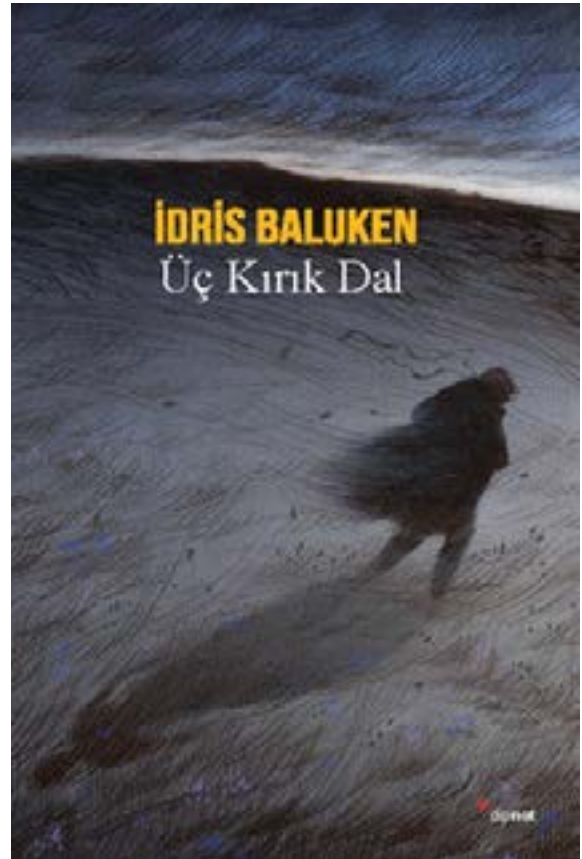
Genç, cesur ve başarılı bir siyasetçi ama ondan önce güzel bir insan, yürekli bir doktor, şefkatli bir baba, eşine âşık bir koca, halkının yiğit evladı İdris Baluken... Son barış sürecinin en önemli

aktörlerinden biri, gerçek bir barış insanı. Majestelerinin memurları tarafından 'terörist' olduğuna hükmedilmiş; siyasi bir mahpus. Hücrelerinden bize sesleniyor, hepimize. Bu sese kulağını kapatanlara sesleniyor en çok, duymamak ayıp kaçır artık. Bir derdi var Baluken'in, dermanıyla birlikte koyuyor orta yere, ahlaklı bir doktor titizliğiyle.

Bu kitabın en önemli özelliği yazılmış olmasıdır. Kendini toplumsal ve bireysel dertlerin dermanına adanmış bir yiğit insanın, sıkıştırılmaya çalışıldığı iki metre karelik bir zindan hücrelerine sığmamış olmasıdır. O hücreden taşanların, bütün engellere rağmen halkıyla buluşmuş olmasıdır. E, daha ne olsun? Kitabın ilk sayfasını açın, İdris kolunuza girecek ve sizi Diyarbakır'ın surlarında, küçelerinde, sevdalarında ve kavgalarında eşsiz bir yolculuğa çıkaracaktır.

Gül ve Ciwan'ın aşkları ile Cengo'nun iç âlemindeki çatışma gerçek bir savaşın acılı coğrafyasında iç içe geçerken, özlü bir sorgulamayı da ihmal etmeyen bu hikâyeden hepimize mesaj var.

Her roman gibi bu kitap da edebi açıdan eleştiriye açık olacaktır elbette. Ama milyonlarca gencin kendilerine örnek aldığı genç bir siyasetçinin tek kişilik hücrelerinden dışarıya gönderdiği bu uzun "mektup" okunmayı hak ediyor. Ne dersiniz?

Üç Kırık Dal, İdris Baluken, Dipnot Yayınları,

Haziran 2018

İdris Baluken: Söz söyleme ısrarım varoluşun bir gereği

HDP'nin eski Grup Başkan Vekili İdris Baluken'le ilk romanı Kırık Bir Dal üzerine konuştuk. Siyaset ve edebiyat ilişkisini değerlendiren Baluken, "Edebiyat bireyin ve yaşamın ruhuyla, özüyle ilgilidir denebilir. Bu açıdan bakıldığında, yaşamı siyaset üzerinden değiştirme iddiası taşıyanların, yaşamın özünü yakalamaya çalışan edebiyatı ıskalaması beklenemez. Sanırım benim çabam da biraz bu anlayışla açıklanabilir" dedi.

Soner Sert soner_sert17@hotmail.com

İlk olarak 4 Kasım 2016 tarihinde gözaltına alınıp akabinde tutuklanan ve 30 Ocak 2017 tarihindeki ilk duruşmasında serbest bırakılan HDP eski Diyarbakır Milletvekili İdris Baluken, 21 Şubat 2017 tarihinde savcılığın itirazı ile tekrar tutuklandı. O tarihten bu yana Sincan F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Baluken, cezaevi koşullarını "Birkaç aylık çok kısa iki periyodu saymazsak, 20 ayın büyük bölümünü tek başına geçirdim." cümleleriyle tarif ederken, "Şahsıma

yönelik tecritte "takdire şayan" bir ısrar içerisindedir!" diyerek duygularını dile getiriyor.

24 Haziran Genel Seçimlerinde HDP tarafından Batman Milletvekili adayı gösterilen, kendisinin tabiriyle "telaşla kaleme alınan bir kararla" adaylığı engellenen ve 9 yıl 2 ay cezaya çarptırılan Baluken ile Dipnot Yayınları'ndan geçtiğimiz günlerde çıkan "Üç Kırık Dal" isimli ilk romanını ve gündel siyaseti avukatları aracılığıyla konuştuk.

Geçtiğimiz günlerde Dipnot Yayınları'ndan "Üç Kırık Dal" isimli ilk romanınız çıktı. Hikâyenin ana karakterlerinden biri olan Deniz, her ne kadar Diyarbakır'da tıp okusa da yaşamının bir kısmını Ankara'da geçiren bir doktor aynı zamanda... Ankara'da yaşam ve tıp, sizin de hayatınızın odak noktalarından... Romanda, kendinize dair ne kadar öge var? Kişisel bir hikâye anlattığınızı söyleyebilir miyiz?

Deniz'le yolumuz birçok noktada kesişmiş olsa bile "Üç Kırık Dal" kişisel bir hikâye ya da otobiyografik bir çalışma değil. Romanın diğer karakterleriyle de kesiştiğim noktalar, rastladığım duygu ortaklıkları var. Bu, özgün bir çabadan çok, hikâyenin yarattığı bir gerçeklik. Ben, birçok okurun da, kitabı okurken farklı karakterler üzerinden kendilerine ait pek çok yaşanmışlık ve duyguyla karşılaşabilecekleri fikrindeyim.

Romandaki karakterler, yaşama dair birçok duygunun kapısını aralama gayretindedir. Kapıyı açan okur, kendi dünyasına ait kesitlerle karşılaşır, o zaman yaşama dair bir hikâyenin ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bireysel ve toplumsal bazda, spontane yaşanmışlıklar o kadar benziyor ki, bunun edebi bir çalışmaya yansımaması düşünülemezdi.

'HEDEF VARLIĞI HIÇLEŞTİRMEK, BENLİĞİ VE İRADEYİ ÖLDÜRMEKTİ'

Diyarbakır'da üniversite okuyan üç arkadaş üzerinden, hüznün, umut, öfke ve aşk gibi birtakım duyguları aktarırken, anlattığınız hikâyenin alt metnine savaş, hukuk, siyaset ve medya gibi kavram ve olguları yerleştiriyorsunuz. Bu kokuşmuş düzeni, bir hikâye üzerinden yapısal olarak bu şekilde anlatmaya nasıl karar verdiniz?

Hakkımda hukuksuz olarak verilen mahkeme kararından hemen sonra kitabı yazmaya karar verdim. Çünkü hukuksuz karar, içinde bulunduğumuz hücrenin karanlığını bir mezar karanlığına çevirmeyi amaçlıyordu. Varlığı hiçleştirmek, benliği ve iradeyi öldürmekti, temel hedef. Oysa bizim gibi irade ve erdeme sahip gelenekten gelen insanlar, en ölümcül karanlığa karşı bile direnme

hususunda tereddüt etmezler. Benim yaşadığım duygu da birkaç metrelik bir hücrenin ölümün çürümüş kokusuyla değil, yaşamın doğum duyusuyla dolu olduğunu gösterme isteğiydi. Ruhumun aydınlığa duyduğu inançtı, duyumsadıklarım. Cervantes "Kalem ruhun aynasıdır" der. Ben de kalemin bir ayna işlevi ve parlaklığıyla, harekete geçme zamanı gelmiş, diye düşündüm.

Kitapta, bir barış mitinginin bombalarla kana bulanmasını yoğun ve etkileyici bir anlatımla aktarıyorsunuz. Tanıklığınızın ve gözlem gücünüzün detaylı bir panoramasını sunduğunuz bu bölüm, kişisel bir geçmişe dayanıyor mu? 5 Haziran 2015 Diyarbakır ve 10 Ekim 2015 Ankara mitingleri sırasında patlama alanına yakın mıydınız?

5 Haziran 2015'te Diyarbakır'daki Büyük İnsanlık Mitingi'ndeki patlamalar, deyim yerindeyse burnumun dibinde gerçekleşti. Platformda konuşma yaptığım esnada, ilk patlama yaklaşık 500 metre, ikinci patlama ise 150-200 metre ötemde peş peşe yaşandı. Kitaplara sığmaz bir vahşetti yaşanan. Acısı, karmaşası, kaosuyla, yaşamın en iğrenç yüzüyle karşılaştı herkes, o gün Diyarbakır'da. Benim "Üç Kırık Dal"a aktardığım duygu ve yaşanmışlık boyutu, bu korkunç tablo hakkında fikir veren, mikroskobik bir kesit olabilirdi ancak! Tamamını yazmaya can dayanmaz. Ancak kitabı okuyan okur resmin tamamını zihninde, duygusunda ve ruhunda hissederek tamamlar düşünce-sindeyim.

Alican karakteri üzerinden aktardığınız, "Kanun demek hukuk demek değil, hukuk demek adalet demek değil" sözleri, dava sürecinizi de özetleyen, günümüz hukuk ve adalet anlayışına dair bir tarif niyeti taşıyor mu?

Temel derdi ve gündemi adalet olan bir ülkede, kimi kapsamaz ki o sözler. Kanunun ve hukukun, adaletsizlik üzerinden mağdur etmediği kimler kaldı ki bu ülkede. Öğrencisinden akademisyenine, gazetecisinden siyasetçisine, beş aylık be-beğinden barış diye haykıran öğretmen anneye kadar, hepimizin yaşadıklarının özetidir, o sözler.

‘KAPİTALİZMİN RUHUNU İRDELEMEMİZ GEREKİYOR’

Dikkate değer bir başka bölümse, suç kavramının diyalog aracılığı ile sosyolojik bir tahlilini yaptığınız, “Paraya, güce, iktidara tapan bir toplum, bunlara gidecek her yolu da mubah sayıyor, meşrulaştırıyor” sözleri... Bu tarif üzerinden, kapitalizmin toplumun ahlaki değer yargılarını ve bu yargılar üzerinden hukuki yargıları etkilediğini söylemek mümkün mü? Suç, kapitalizmde diyebilir miyiz?

Bu konuda kapitalizmin mekaniğinden çok, kapitalizmin ruhunu irdelememiz gerekir. Neticede kapitalizm, o ruhu birkaç asır önce tanımlı bir sistem halinde, ete kemiğe kavuşturdu. Oysaki ezen-ezilen, yöneten-yönetilen diyalektiğinin ve bununla doğrudan ilişkili olarak mülkiyet hırslının tarihi çok daha eskilere dayanır. Komünal toplumdan, devletli uygarlık sistemine geçiş ya da devlet aygıtının tarih sahnesinde yer almasıyla tanımlarsak, daha doğru olur inancındayım. Bu da Milattan önce 4-5 bin yıllık tarihsel dönemlere kadar bizi götürür. Devletin sahibi olan ruhban, bürokrasi ve militarist sınıf ile sömürülmesi amaçlanan toplumun ya da bireyin karşı karşıya gelmesiyle başlar, tahakküm saplantısı ve ahlaki

ki yozlaşma. Tahakküm toplumu teslim aldıkça, toplum o ahlaki aşınmasının parçası haline gelir. Kraldan çok kralcı kesilir bir anlamda. Her gün, muktedirlere kurban arayan ya da sunan toplum, aslında hem yoksuldur hem sömürülüyordur hem de eşitsizliğin pençeleri altında kıvranıyordur. Bu durum, bir nevi kapitalizmin proto nüveleri olarak tanımlanabilir. Yani, ahlaki yozlaşmanın tarihini, kapitalizmi embriyo halinden alıp bugünkü global kuşatmasına kadar getirmek daha doğru olur.

‘ÇÖZÜMÜ SİLAHTA ARAYAN DEVLETLER MASADA SORUNLARI ÇÖZER’

“Bu gidişle mezarlıkların büyüklüğü mahallelerin büyüklüğünü aşacak” sözleriyle savaşın periyodikleştiği bir dönemin tarifini yapıyorsunuz. İmralı Heyeti’nde de bulunan bir barış görüşmecisi olarak, o zamanlarda sürecin bugünlere geleceğini düşünür müydünüz hiç? Sizce, yeni bir barış görüşmesi olasılığı var mı?

Mahalle veya mezarlıkların büyümesi, devrede masa mı, silah mı olduğu sorunsalıyla doğrudan ilişkilidir. Masa yaşama ait mahalleleri, silah ise ölüme ait mezarlıkları büyütür. Bu gerçek, benzer

örneklerin yaşandığı her yerde aynıdır. Bundan dolayıdır ki 50 yıl, 100 yıl boyunca çözümü silahta arayan devletler sonunda masada sorunlarını çözmüşlerdir. Tek seferde masaya oturup sorununu çözen hiçbir devlet yoktur. Masalar defalarca devrilmiş daha yakıcı bedelleri bütün toplum ödemiş, sonra yeniden masaya geri dönmüştür.

Bunu evrensel bir siyasi realite olarak ifade ediyorum. İngiltere-IRA, Kolombiya-FARC, İspanya-ETA, Filipinler-MORO vb yüzlerce örneğin hiçbirinde ne ilk defa masaya oturunca sorun çözülmüştür, ne de masanın yerini silah aldığında. Hal böyleyken, bizde de ilk defa yaşanan bir deneyimden, ne mucize beklemek gerçekçiydi ne de masayı mahkûm edip silahı kutsamak gerçekçidir. Hüner ve maharet, devrilen masanın altına insan cesetlerini yığmak değil, masanın etrafına insan aklını yeniden oturtabilmektir. Meydanın ve medyanın, savaş şakşacılarının eline düştüğüne bakarak umudu yitirmemek gerekir. Bunun yerine, umudun gereği olarak tüm barış severlerin, cesur bir sorumluluk üstlenmesi gerekir. Ne zaman ki, ekranda stratejist ya da uzman kılığında belli simalar görüldüğünde binlerce ölümün yaşanacağı gerçeğini topluma gösterebilirsek, o zaman yeniden yol almaya başlarız. Bunun için kan damlayan sayıları ve ruhsuz istatistikleri bile halka doğru anlatmak yeter. Örneğin Çözüm Sürecinde kaç can kaybı yaşandı, Çözüm Süreci öncesi ve sonrası kaç bin insanımız yaşamını yitirdi, gerçeğini ısrarla ve cesaretle anlatmak, zor olmasa gerek. İşin toplumsal barış, iç ve dış politika, ekonomik veriler vs kısmına girmiyorum bile! Ayrıca çözüm sürecinden sonra yaşanan can kayıplarını, sürece bağlamak da hem büyük bir arsızlık hem de vicdandan yoksun bir ahlaksızlıktır. Binlerce insanımız, son üç yıl içerisinde, çözüm sürecinden dolayı değil, o süreç bittiği için yaşamını yitirmiştir. Hala ölümler çözüme ve barışa dair bir gündem oluşmadığı için devam etmektedir. Çözüm sürecinin bitirilmesine gerekçe gösterilen Ceylanpınar davasının sonucunun bile, birkaç vicdanlı yazar dışında gündemleştirilmemesi, bence halklarımıza yapılan en büyük haksızlık ve kötülüktür.

Bu konuda, sayfalar dolusu görüş açıklayabilirim, onu yapmayacağım. Ne var ki, iki yıldır söz hakkı gasp edilmiş birisi olarak, HDP Heyeti hakkında yapılan yorum ve değerlendirmelere dair birkaç hususu belirtmezsem, görüşlerim eksik yansır. HDP Heyetinin süreçteki rolünü 'postacılık' ola-

rak tarif eden basitlikleri ve basiretsizlikleri ibretle takip ediyorum. Bu sığıllara saplananlara, bilgi yoksunu zavallılara heyetin üç temel işlevini hatırlatmam gerekir. Aslında onları değil, yönlendirmeye çalıştıkları halkımızı muhatap aldığım için bunları ifade ettiğimi de belirteyim. Birinci görevimiz, Ankara, Kandil, İmralı hattında arabuluculuk yapmaktı, postacılık değil! Postacı sadece iletendir. Tek işi iletidir. Arabulucu ise taşıdığı mesajı sadece iletmez. Mesajın gereği ve açık olan makası kapatmak için en sert tartışmaları, en can alıcı katkıları yapmaktan çekinmez. O süreçte yer alan tarafların tümü HDP heyetinin gittiği her yerde (Ankara, İmralı, Kandil) en güçlü tartışmaları yaptığının tanığıdır.

İkinci görevimiz, Mecliste çözüm ve barışı getirecek yasal düzenlemeler ve anayasal çözümleri hazırlamaktı. Buradaki rolümüz, arabuluculuğun ötesinde doğrudan muhataplıktı. Bu konuda şu kadarını söyleyeyim: Taraflar yarın barışa karar versinler, hazırladığımız çalışmalar ve oluşturduğumuz külliyatla işin yasal kısmı on gün içinde halledilir.

Üçüncü görevimiz ise barış talebini toplumsallaştırma, toplumsallık kazanan bu talebin siyasallaştırılmasıydı. En çok eleştiriye hak eden ve bizim de özeleştirel yaklaştığımız durum budur. İlginçtir, bunu da tartışan kimse yoktur. O dönem, barış sürecinin toplumsallaşmasına katkı sağlamayanlar, bugüne sürece en çok sopa sallayanlardır. Şöyle bitireyim; bizim için süreç, yürütülmesi gereken bir barış çabasıydı. Onurlu, kıymetli ve anlamlıydı. Yeni bir sürecin başlaması da, bir o kadar onurlu, kıymetli ve anlamlı olur.

'SİYASETİN SÖZÜ DAHA ÇABUK TÜKETİLİR'

Siyasetin bir söz söyleme alanı olduğunu düşünürsek, tutuklanmanız ve hemen akabinde milletvekilliği adaylığınızın engellenmesi süreci sonrasında, söz söyleyecek yeni bir alan bulduğunuz ve edebiyatı tercih ettiğiniz söylenebilir mi? Siyaset ve edebiyat arasında ne tür farklar var sizce?

Söz söyleme ısrarımı, varoluşun bir gereği olarak değerlendiriyorum. Çünkü söz, insan duyularıyla topladıklarını, düşünceleriyle yoğurarak ifade

etmesidir. Yani, duyu, duygu ve düşüncenin kolektif bir üretimidir, söz. Tabi ki bilgi, sezgi, öngörü vb birçok koldan beslenme durumunu yadsımamak gerekir. Tüm bunlardan vazgeçmek, yaşamın hakikatinden vazgeçmek anlamına gelir. Yazmak veya yazı ise sözü kalıcılaştırma eylemidir. Mitolojik örgülerden destanlara, felsefeden kutsal kitaplara kadar hep sözün, yazının, okumanın hikmetine ve erdemine dikkat çekilmesi de aslında insana dair ayırt edici bir tılıma dikkat çekmedir. Bu yönüyle siyasetin de, edebiyatın da önemi yadsınamaz. Ne var ki siyaset güncele daha çok yoğunlaşır, geçmiş ve geleceği de güncel üzerinden ele alma arayışındadır. Yeri geldiğinde popülist, pragmatist hatta oportünist yöntemlere başvurmaktan çekinmez. Siyasetin sözü, bu nedenle daha hızlı değişime, dönüşüme açıktır, daha çabuk tüketilir. Edebiyatın sözü ise daha kalıcıdır, tarihe kazınma şansı daha fazladır.

Geçmiş, günceli, tasavvur edilen geleceği kayıt altına alır. Edebiyat bireyin ve yaşamın ruhuyula, özüyle daha ilgilidir denebilir. Bu açıdan bakıldığında, yaşamı siyaset üzerinden değiştirme iddiası taşıyanların, yaşamın özünü yakalamaya çalışan edebiyatı ıskalaması beklenemez. Sanırım benim çabam da biraz bu anlayışla açıklanabilir. Kaldı ki, siyasetle söyleyeceğimiz sözün üzerine duvarlar, kapılar, kilitler yığıldı. Koca bir dünyanın sınırları, bizler için daraltılmaya çalışıldı. Bu durumda, yeni arayışlar, yaşama dair derdi olanlar için bir nevi kaçınılmaz oluyor. Yani, yeni dünyalar yaratma arayışı ya da daraltılan sınırları ortadan kaldırma ısrarı beliriyor. Victor Hugo “ Bir kitap dünyadan daha büyüktür. Çünkü maddeye düşünceyi katar” derken sanırım tam da bu arayışı özetliyor.

Gezaevindeki yaşam koşullarınızı anlatır mısınız? Bir gününüz nasıl geçiyor?

Birkaç aylık çok kısa iki periyodu saymazsak, 20 ayın büyük bölümünü tek başıma geçirdim. Şahsıma yönelik Tecrit’te “taktire şayan” bir ısrar içerisindeyim! Buna rağmen bu sorunuz, benim için en zor soru. Sayım, spor, dilekçe-mektup, kahvaltı, gazete, avukat görüşü vs gibi tek düze bir yaşantı cevabım olsaydı, sorunuzda zorlanmazdım. Ama her günü Tolstoy’dan Yaşar Kemal’e, Sokrates’ten Dostoyevski’ye çok eşsiz insanlarla dostluk geliştirerek birlikte geçirince, o günü anlatmak da imkansız oluyor. Düşünün ki bir gün Bingöl

dağlarında ab-ı hayat suyunu aramaya çıkmışsınız, ertesi gün Sierra’larda Che’nin astım atağına müdahalenin derdine düşmüşsünüz. Bir gün Çukurova’da pamuk toplamaya çıkmışsınız, ertesi gün Vietnam’da pirinç tarlalarında terinizi dökmüşsünüz. Yani, benim için bir günümü anlatmam gerçekten mümkün değil diyebilirim.

Yaklaşık 20 aydır cezaevindesiniz. Cezaevindeyken en çok neyi özlediniz?

Güneş, toprak ve gökyüzünün sınırsız, engelsiz bulunduğu bir günü, sevdiğilerimle birlikte geçirmeyi özledim.

‘UTANCIN ZİRVESİDİR’

Selahattin Demirtaş’ın tutuklu bir cumhurbaşkanı adayı olarak kampanya yürüttü. Bu husus hakkında ne dersiniz? Eğer dışarıda kampanya yürütüyor olsaydı, seçim nasıl etkilenirdi sizce?

Selahattin Demirtaş’ın Cumhurbaşkanı adayı olarak tutuklu kalması ve bir partinin Eş Genel Başkanı olarak tutuklanmış olması utancın zirve noktasıdır. Cumhurbaşkanı adayı olarak tahliye edilip çalışmalarını yürütebilseydi, elbette ki rehinelik utancı ortadan kalkmazdı. Ama iyi niyet göstergesi olarak görmezden gelinebilirdi. Ancak bu fırsat bile, yüksek bir toplumsal talebe rağmen heba edildi. Bu konuda, mevcut yasalar, anayasa, evrensel hukuk, demokratik teamüller vb gibi yürürlükte olan tüm kural, kaide ve etik değerler çiğnenmiştir. Kendisi, buna bilgisi, iradesi, umudu, inancı ve yaratıcılığıyla, yine tarihe geçecek bir cevap vermiştir. İmkânsız koşullarda önce sineği bulup sonra yağın çıkarmayı becermiştir.

Bizler böyle bir yoldaşa sahip olduğumuz ve hal-kıymız böyle bir evladı olduğu için bir kez daha gururlanmıştır. Seçim sürecinde, dışarı da kampanyayı yürütebilseydi, yanılıcı dip dalgaların hayal kırıklığını değil, gerçek halk dalgalarının gücünü açığa çıkarırdı. O dalgaları düşlerle, hayallerle, buluşturmayı başarırdı. Haydi hepsinden geçtik, seçim gecesi kendisine oy veren tek bir yurttaşın bile hukukunu, umudunu çiğnememe adına sırta kadem basmaz, ertesi gün hiçbir şey olmamış gibi ortaya çıkmazdı. Doğru ve gerçek bilgilerle, süreci

şeffaf bir şekilde halkla paylaşması bile toplumda oluşan heyecanı ve özgüveni korumaya yeterdi.

24 Haziran seçimi sonuçlarını nasıl yorumluyorsunuz? Recep Tayyip Erdoğan'ın ve Cumhur İttifakı'nın ilerleyen süreçte hedefi ne olacak sizce?

Her şeyden önce, HDP'nin Türkiye partisi olduğu ve halklarımızın umudu olmaya devam ettiği gerçeği, tüm karşıt kampanyalara rağmen ortaya çıkmıştır. HDP, sadece bir bölge partisi ya da Kürt partisi oldu diye mangalda kül bırakmayanlar, seçim sonuçlarından sonra 180 derece dönüş yaparak Batıdan alınan oyları hiçleştirme çabalarına girmişlerdir. Evet, HDP bölgenin 1'inci partisidir. Kürtlerin siyasi iradesidir. Bununla birlikte ülkenin tüm ezilenleri muktedirlerin ezberlerini ve kirli planlarını bozma erdemini göstermiştir. Bu durum oldukça kıymetlidir. HDP çınarı altında gölgelenen kitlelerin çeşitliliğini gördükçe, insanın coşkun bir umuda kapılmaması mümkün değil.

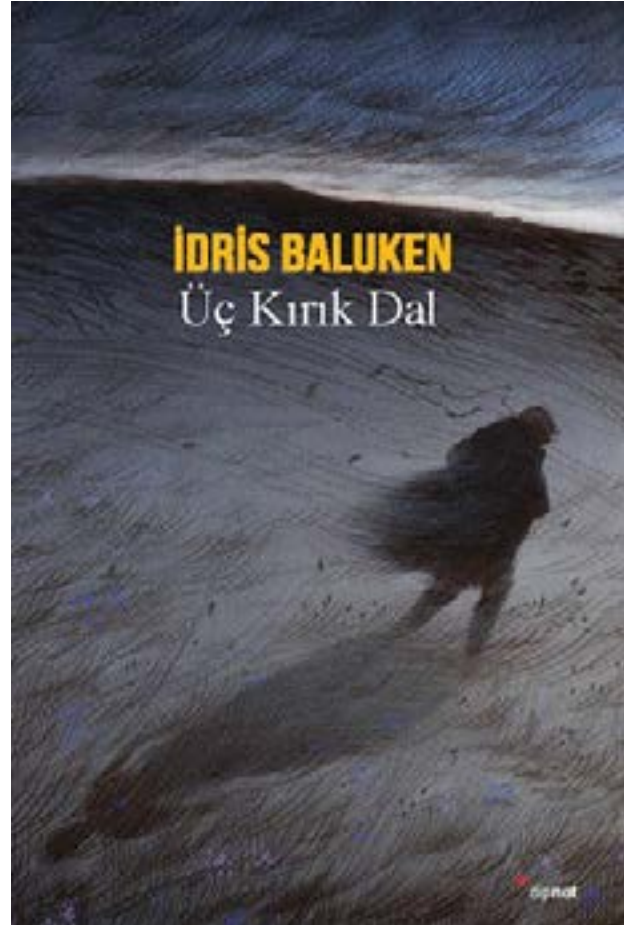
24 Haziran bu yönüyle, aradaki tüm yönelimlere rağmen 7 Haziran umudunu adeta güncellemiştir. Erdoğan, AKP, MHP ve diğer muhalefet açısından, uzun uzun değerlendirmeler her gün yapılıyor, daha da yapılacak. Ayrıntılara girmektense seçim heyecanını da hesaba katarak gördüğüm bütünlüklü resmi ifade etmem daha doğru olur. Rejim değişikliği üzerinden statükonun devam ettirilmesi çabası Cumhur İttifakı üzerinden somutlaşmış durumdadır. Oysa ülkenin ihtiyacı olan, toplumda heyecanla arzulanan talep ise değişim ve demokratik dönüşümdür. Erdoğan ya da Cumhur İttifakı bu talebe değişim yerine statükoda ısrarla cevap verirlerse –ki yüksek olasılıktır– toplumsal, siyasal, ekonomik vs problemlerin artması sonucu ortaya çıkar. Mevcut sıkıntılara yeni sıkıntılar eklenir, istikrarsızlık gün be gün derinleşir. Bu durum iktidarın yönetebilme veya mevcudu sürdürebilme şansını kısa sürede tartışmaya açar, kanaatindeyim.

'TARİHSEL ARKA PLANI OLAN KURGUSAL BİR ROMAN ÇALIŞMAM VAR'

Hazırladığınız yeni bir çalışma varmı?

Yeni bir çalışmamın taslağı bitti sayılır. İyilik ile

kötülüğün, tutsaklık ile özgürlüğün çatışmasını insanlar ve hayvanlar üzerinden ele alan bir çalışma. Kötülüğün ve yaratılan tutsaklığın safında insanların; iyiliğin ve özgürlük arayışının safında hayvanların olduğunu belirtmeye, bilmem gerek var mı? Çalışmam, tarihsel arka planı olan kurgusal bir roman çalışması. Taslakla ilişki şu anda kesmiş durumdayım. Bir süre sonra soğuk bir göz ve kısmen nesnel bir zihinle okuyacağım. Yırtmamaya karar verirsem, belki o zaman dışarıyla paylaşmaya karar veririm. Şu anda, daha çok birinci kitabımla ilgili geri dönüşleri takip ediyorum. Her bir dayanışma mektubu, görüş, eleştiri ve yorumlar üzerimdeki tecridi kırmaya başladı bile. Duygularımı, düşüncelerimi bir hücrede tek başıma değil, dışarıda binlerle ortaklaştırarak yaşamamın anlamını kelimelere dökmem mümkün değil. Sizin aracılığınızla, cevap verdiğim, veremediğim dayanışma gösteren herkese bir kez daha teşekkürlerimi sunmak isterim.

Üç Kırık Dal, İdris Baluken, Dipnot Yayınları,

Haziran 2018

68 hareketi 50 yaşında: Gezi bir isyandı, 68 ise hareket!

Alev Er ve Eray Özer'in röportajlarından oluşan Başkaldırı 50 Yaşında – Bir Uzun Yürüyüşü 68, Doğan Kitap etiketiyle yayımlandı. Eray Özer'le tüm dünyada getirdiği yankıyla tarihe geçen hareketi konuştuk.

Adalet Çavdar

1 988 yılında Alev Er tarafından yapılan röportajlarla hazırlanan ve ilk kez yayımlanan “Bir Uzun Yürüyüşü” kitabı bu yıl 68'in yarım yüzyıllık tarihiyle yeniden ele alındı. Eski röportajlar Alev Er'le beraber Eray Özer'in de kitaba dâhil olmasıyla “Başkaldırı 50 Yaşında – Bir Uzun Yürüyüşü 68” adıyla Doğan Kitap tarafından Mayıs ayında yayımlandı.

Kitabın 88 yılında yayımlanan ilk baskısına “Söz Onların” diyerek başlamış Alev Er, “60'lı yılların sonlarına gelindiğinde toplum kendisi için çizilen sınırlara, düşünce hayatı var olan kalıplara sığmaz olmuştu” demiş. İkinci baskısı 98 yılında yapılırken bir önsöz eklemiş, dünyanın 68'i ile Türkiye'nin 68'i arasındaki farklılıklardan bahsetmiş. Üçüncü baskıya yazdığı önsöz ile ulusal-

cılık kavramından ve kitabın içerisinde bunun yer alış biçimden bahsediyor, bir başkaldırı sırasında bu ülkenin pek çok lider sıfatı taşıyan insanların çocuk olduğundan ve bıraktıkları mirasın nasıl heba edildiğinden bahsediyor. Ve bu baskı için yazdığı sonsöz ile Mayıs 68'in 50, bu kitabın 30. yılında o günlere bugünden bakıyor.

Bu kitabın ilk çıkış serüvenini anlatırken, elimizde olan yeni halindeki değişikliklerden söz ediyor. Alev Er, Eray Özer'in de kitaba dâhil olmayı istemesiyle kitabın genişletilmesine, daha önce sormadığı soruların yeni birilerine sorulmasına destek vermiş. Bu yeni kişiler kitabın içerisinde “Başkaldırı 50 yaşında...” bölümünde yer alıyor. Sonsöz içerisinde en ağır hatıralardan biri ise “Kürt” kelimesinin bundan elli yıl önce kullana-

madığından bahsediyor. 50 yıllık kazanımın bu olması ürkütücü. Ve zamanın 68 öncesi 50 yıl ile 68 sonrası 50 yıl içerisinde ne kadar hızlı geçtiğinden bahsediyor. “Tarih, öteki kavimlerin önüne az çok yol döşerken, yüz yıllık günahların bedeli olarak bizim önümüze kaydırarak koymuş olmalı tersten tırmanalım diye...” diyerek sonsözünü nokt alıyor.

Başkaldırı 50 Yaşında ve Bir Uzun Yürüyüşü 68 bölümlerinden oluşan kitap içinde Alain Touraine, İlkey Alptekin Demir, Ömer Madra, Murat Belge, Osman Ulagay, Masis Kürkçügil, Işık Ergüden, Chris Stephenson, Çimen Keskin Turan, Timur Göral, Elif Gönül Tolon-Öztürk, Bozkurt Nuhoğlu, Atıl Ant, Müfit Özdeş, Atilla Keskin, Raif Ertem, Fahri Aral, Ertuğrul Günay, Mustafa Gürkan, Doğu Perinçek, İskender Odabaşoğlu, Enver Nalbant, Hasan Ketenci, Zülküf Şahin, Hasan Yalçın, Cavit Kavak, Salman Kaya, Celal Doğan, Ertuğrul Kürkçü, Kerem Çalışkan yer alıyor.

Röportajların öncesinde Alev Er’in ve Eray Özer’in anıları ve röportaja, röportaj yaptıkları kişilere karşı görüşleri yer alıyor. Kitabın en sonunda ise kitabın içerisinde yer verilen kişilerin kısa biyografileri bulunuyor. Röportajların pek çoğu uzun uzun anlatılmayı, konuşulmayı hak eden sohbetler.

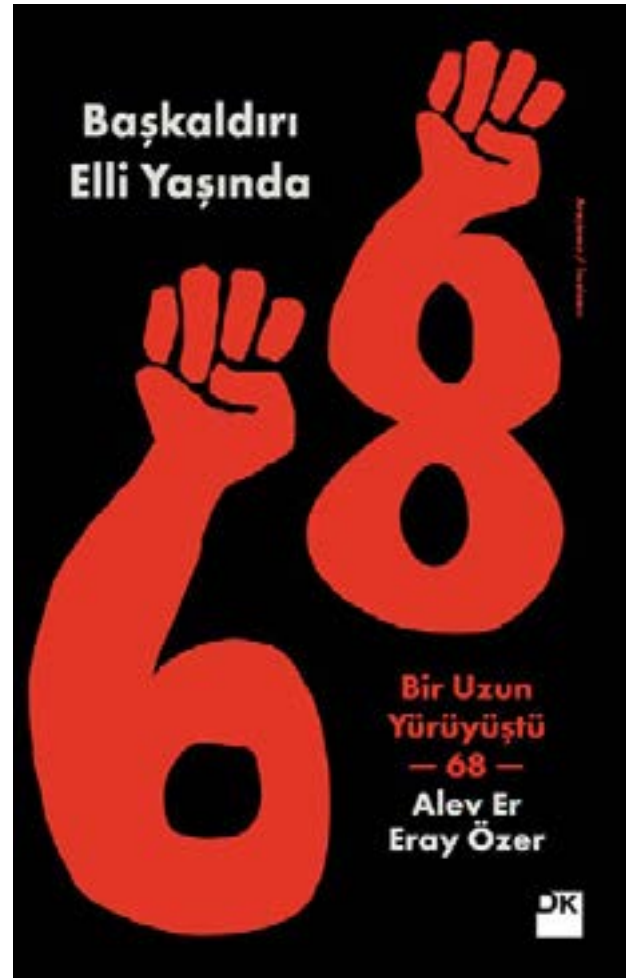
Kitabın Başkaldırı 50 Yaşında bölümünün başında Alain Touraine ve Daniel Cohn-Bendit’tan bahsediliyor. Alain Touraine 93 yaşında dünyanın en ünlü Fransız sosyologlarından biri. Daniel Cohn-Bendit nam-ı değer Alman göçmeni ve Touraine’in öğrencisi “Kızıl Dany”. Mayıs 68 Hareketi’nin Fransa’da nasıl patladığı anlatılıyor. Kitabın bu yenilenme sürecinde Alev Er, Alain Touraine’e ulaşmak istemiş lakin cevap alamamış ve Touraine’nin yazdığı 68’i ilk analiz eden kitap olan “Le Mouvement 68. Le Communisme Utopique”nin sunuş yazısını ve kitabın 30 yıl sonra yayımlanan yeni baskısına Touraine’nin yazdığı önsözü Türkçeleştirmiş.

İlk röportaj İlkey Alptekin Demir ile. Alev Er’in okurken yutkunacağınız anıları anlatılıyor. Hafızanın kudretine şaşırarak yetiniyorsunuz. Bu kitabın ilk baskısı sırasında hâlâ arananlar arasındaymış İlkey Alptekin Demir. Ancak 50. yılında yan yana gelebilmişler. Alev Er ve İlkey Alptekin Demir 68’in dünya ile Türkiye arasındaki farklılıklarını konuşuyorlar. Anılardan ziyade kısa bir tarih aktarımı sağlıyor İlkey Alptekin Demir, bugünden 68’e baktığında anlatılmamış pek çok hikâyenin olduğunu söylüyor.

İlkey Alptekin Demir’in ardından gelen röportaj ise Ömer Madra ile. Madra pek bilinmeyen bir

68 tarihi anlatıyor ve ardından dönemin kültür sanatından bahsediyor. Kitabın aslında önemli olma nedenlerinden biri de bu döneme dair politik tarihçe daha önce defalarca yazılmış olsa da kişilerin deneyimleri, döneme dair eleştirilerinin yanı sıra dönemin sosyal yaşantısına da göz atma imkânı doğuyor. Tabii okuduğunuz pek çok şey yutkunmanızı zorluyor. Aynı zamanda kitabın yeni baskısı için çalışırken Alev Er’in de özeleştiri verdiğini, yıldan yıla değişen-dönüşen düşüncelerini de takip etme fırsatı buluyorsunuz. Eray Özer ise bugünden düne bakan yaşı nedeniyle okudukları ve gördükleriyle çıkardığı anlam ve sorduğu sorular ile kitaba başka bir nefes katmış.

Üzerine ne yazılsa eksik kalacak kitaplardan biri “Başkaldırı 50 Yaşında – Bir Uzun Yürüyüşü 68”. Hele de benim genç kuşak kendi dertlerine, çıkmazlarına, karamsarlığına sıkışıp kalmışken bu kitaptan ve anlatılardan öğrenilecek pek çok şey var. 68 kimine göre umut, kimine göre başarı, kimine göre başarısızlık. Üstünden kuşaklar geçmiş yarım asırlık aslında yakın bir tarih. Zamanın

Başkaldırı Elli Yaşında-Bir Uzun Yürüyüşü 68,

Alev Er, Eray Özer, 248 syf., Doğan Kitap, 2018.

akışının ve hayatın hızla ilerleyişinin arasında hafızalardaki yerini tutmaya çalışıyor sadece.

Alev Er’le daha önce olan tanışıklığınızı biraz biliyorum. “Bir Uzun Yürüyüşü 68” kitabının üçüncü baskısında bir araya gelmeniz nasıl oldu?

Alev Bey bana gazeteciliğin vicdanla yapılan bir iş olduğunu öğreten insan. Ayrıca bu mesleğin püf noktalarını öğrendiğim birkaç insandan da birisi ve bir anlamda mesleki rol modelim. Bildiğiniz gibi bu kitabın bir bölümü daha önce basılmıştı. Yeniden basılması söz konusu olduğunda Alev Bey kitabı yazarken bazı soruları sormadığını, bu sorular sorulmadan kitabın eksik kalacağını düşündü. Önsözde de yazdı zaten bunu. Konuşurken ben de yardımcı olabileceğimi söyledim. Yani aslında ona yardımcı olmak amacıyla dahil oldum işe. Sağ olsun, bir noktada kitabın yeni haliyle ikimizin imzasıyla çıkmasını uygun gördü. Benim için de gurur verici bir durum oldu tabii.

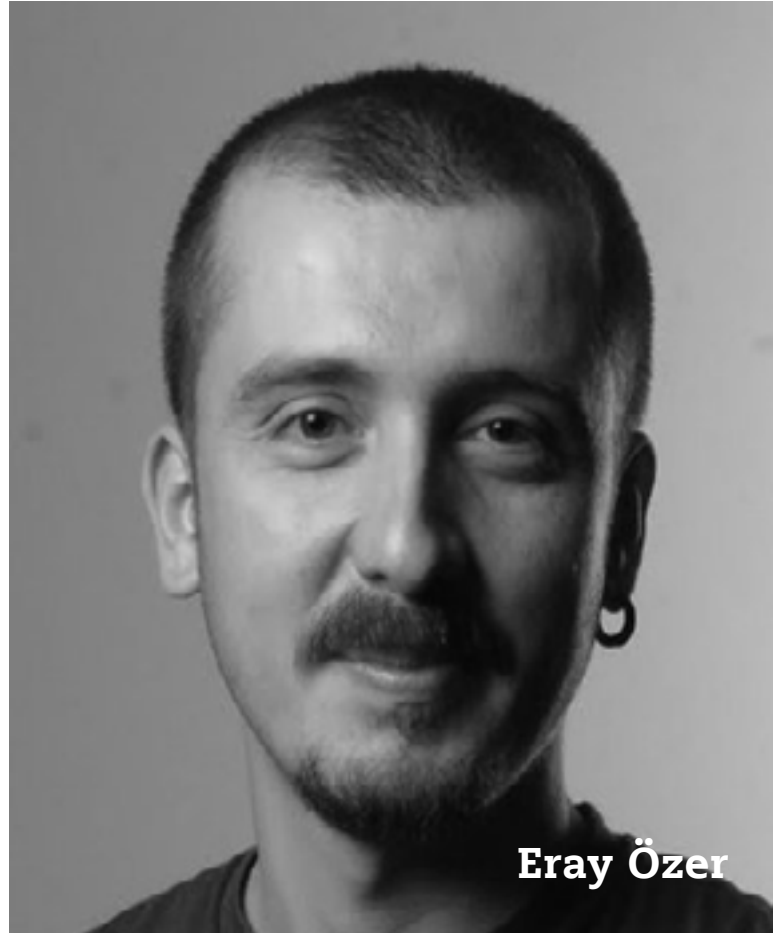
Sizin için bu kitabın önemi nedir?

Bunun cevabını 1968’in Türkiye ve dünyadaki yeri üzerinden vermek gerekiyor sanırım. Lakin diğer sorularınızda oralara gireceğimiz için daha kişisel bir cevapla yetineyim: Böyle bir çalışmanın içerisinde olmak, kitap yazma denilen eylemin ne kadar heyecan verici bir iş olduğunu görmemi sağladı. Bu anlamda benim gibi, neredeyse her halini yazmaya bayılanları anlamakta zorlanan birisini, bundan sonra yapılabilecekler için motive edici bir etkisi olduğu kesin.

‘HER ÜLKENİN KENDİ 68’İ VAR’

1968 Türkiye için ne demek? Bugün neyi ifade ediyor?

1968 Türkiye ve Dünya’nın geri kalanı için benzersiz bir tecrübe. Bir kere her şeyden önce hayret verici. Dünyanın neredeyse tamamında yakın tarihlerde ve organik bir bağa sahip olmadan ortaya çıkmış bir başkaldırı hareketinden söz ediyoruz. Japonya’nın kendi 68’i var, Güney Afrika’nın, Fransa’nın, keza Türkiye’nin... Şüphesiz aralarında benzerlikler var ama asıl hayranlık uyandırıcı kısmı her ülkenin kendi öznel koşullarına sahip olması. Kimisinde işçi hareketi başından beri lokomotif görevi görüyor, kimisinde öğrenciler başı çekiyor, bir başkasında siyasi partilere rağmen bir

Eray Özer

başkaldırı söz konusu... Türkiye’de, kitap için yaptığımız röportajlarda da okuyacağınız gibi, gençlik hareketi bazı ideolojik prangalarından kurtulacak zamanı bulamamış belki ama bir yandan da ‘Tarih beklemez’ gibi bir durum var. Kalıp bugünden o tarihteki yanlışları söylemek çok kolay.

Fakat bir yandan da orada yapılan yanlışları bilmek, bundan sonra atılacak adımlar için gerekli. Bu kitapta yer alan röportajların güzelliği de burada bana kalırsa. İçeriden, orayı yaşayanlar neler olup bittiğini anlatıyor. Hem de ciddi bir özeleştiriyorlar anlatırken. Fakat bir yandan da bazı şeyler için zaman olmadığını, harekete geçmenin elzem olduğunu belirtiyorlar. Yani hem kendi yazdıkları tarihi yer yer acımasızca eleştiriyorlar, hem de yerine göre arkasında durmaya devam ediyorlar. Çok içeriden yapılan eleştiriler olduğu için ders çıkarmak da mümkün hale geliyor.

Kitap için çalışırken neler öğrendiniz?

Ben bugün bile 68 Hareketi’nin tarihsel mirasından faydalandığımıza inanıyorum. Beylik bir laf olsun diye söylemiyorum bunu. Feminizm, çevre hareketi, hayvan hakları, kimlik siyaseti... Bunların hepsinin 68’e giden kökleri var. Evet, Türkiye’de 68 Hareketi sonrası Avrupa’da olduğu gibi iktidar ortağı siyasal hareketler ortaya çıkmamış olabilir. Bunun nedenleri de uzun bir tartışma. 1968’de sadece sosyalizm ve sınıfsal mücadele değil, kapitalizmin kendisi de kendisini yeni bir

zaviyeye transfer etti. Etmek zorunda kaldı. Bu anlamda 68 başarılı bir kalkışmaydı. En başta istediğini aldı. Kapitalizm kendisine sınırlar çizmek zorunda kaldı. Suratına sevimli bir maske geçirdi. Şüphesiz ki yeterli değildi. Fakat bunlar olmamış gibi de yapmamalıyız. Yani sözün özü, hiçbir şey öğrenmediysem bile her mücadelenin bir karşılığı olduğunu öğrenmişimdir şu yazma sürecinde.

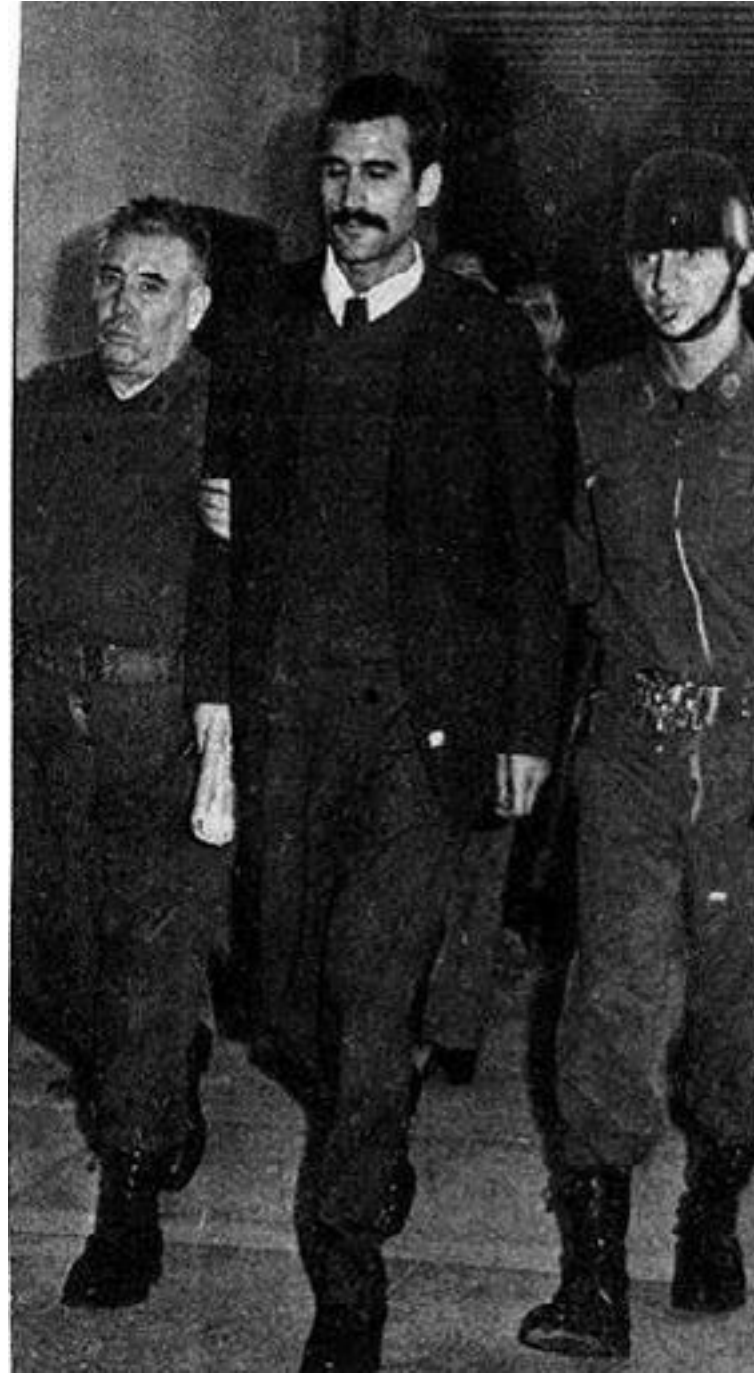
Dinlediklerinizden kendinizce çıkardığınız sonuç neydi?

Bir şey çıkarmak demeyelim de bazı şeyleri sezme yardımcı oldu diyebiliriz. Bir kere o harekete öncülük eden insanların önemli bir kısmı siyasal hayatımızın içinde yer almışlar. İyi ki de almışlar. Sınıf mücadelesinin bugün çevre hareketinde, kadın hareketinde kendisini capcanlı tutuyor olmasını biraz da o insanlara borçluyuz. Keza yazı dünyasında, gazetelerde, dergilerde kalem oynatmaya devam etmelerini de bir kazanç olarak görüyorum. Çünkü bugün artık her olan bitenden kendisini sorumlu hisseden bu kuşağın yavaş yavaş hayatımızdan çekilmek üzere olduğu gerçeğiyle baş başayız. Artık başımızda onlar olmadan bu ülkenin dertleriyle baş başayız. Gerçekten abartmadan söylüyorum bunu, 50 senedir bu insanların önemli bir bölümü Türkiye ve dünya nasıl daha iyi bir yer olabilir diye endişe duyuyor ve çaba sarf ediyor. Çevre hareketi deyince aklımıza hemen Ömer Madra geliyor değil mi mesela? Çünkü o kendi jenerasyonuna has bir disiplinle 30 yıldır aynı derdin peşine düşmüş. Bu insanların olmadığı bir dünya, bir Türkiye fikri beni biraz korkutuyor açıkçası.

'TARTIŞMALARI BUGÜNÜN MESELELERİYLE ELE ALDIK'

Alev Bey'le aranızdaki kuşak farkını göz önüne alırsak 68'in ellinci yılında bu kitabın içerisinde nelerin eksik ya da yeniden yorumlanması gerektiğini düşündünüz? Aranızdaki bu kuşak farkı nedeniyle çatışmaya düştüğünüz zamanlar oldu mu?

Olmadı. Neden olmadı çünkü Alev Bey kendisini zaten yeterince eleştiriyordu, bana bir şey kalmadı. Şaka bir yana gerçekten de zaten daha ilk günden bu yana Alev Bey kitapta bazı eksik kalan kısımlar olduğuna inanıyordu. Örneğin Kürt hareketi, Alevilik, kadın hareketi gibi... O nedenle

kitabına yeni bir bölüm eklemiş olduk zaten. Ben de bazı röportajlarla 68'den yola çıkarak geleceğe yönelik bir projeksiyon sağlayabilirsek sadece olup biteni anlatmanın dışında bir şeyler yapmış olabiliriz diye düşünüyordum. Okuyunca göreceksiniz kitapta yer yer cep telefonlarından, robotlardan, endüstri 4.0'dan filan da bahsettik. Yeni röportajlarda tartışmaları biraz da bugünün meseleleriyle ele almak istedik. Bu konuda da Alev Bey'le aramızda herhangi bir çatışma olmadı.

68 sonrası kuşaklar için bu anlattıkların, yazılı tarihlerin nasıl bir iz bıraktığını düşünüyorsunuz? Geride kalanlar ya da kaldıklarını düşündüklerimiz bize ne söylüyor?

Yine aynı şeyi söyleyeceğim, dediğim gibi 68 Hareketi bugünün siyasal tartışmaları için de çok

önemli. Zihni açık bir jenerasyon 68 Kuşağı. Bugün bile onlarla konuşurken yer yer ben kendimi yaşlı, onları ise benden çok daha genç hissediyorum. O kadar açık zihinli insanlar var aralarında. Bazen kendimi daha ahlakçı bir pozisyonda yakalıyorum. Bu yüzden, kapitalizm -istediği kadar kendini başka veçhelerle formüle etsin- var olduğu sürece bu insanların söylediklerinden çıkarılacak dersler olacak. Burası kesin. Ayrıca yüzyılın en büyük kalkışmasının canlı tanıkları ve liderlerinden söz ediyoruz. Bir ikincisi yaşanmadı. Pek tabii ki, onların tecrübeleri çok önemli. Üstelik hiç katılmadığımız fikirleri bile yer yer çok aydınlatıcı olabiliyor. O bakış açısının, o perspektifin haritasını çıkarmaya yarıyor bir kere her şeyden önce. Abartıyorum diye düşünmeyin ama bir elli yıl sonra bile kontekst tamamıyla değişecek olsa da benzer teorik tartışmaları yapacağımıza inanıyorum. Ve yine 68 Kuşağı'nın sözlerine kulak kabartma ihtiyacı olacak.

'GEZİ BİR İSYAN, 68 İSE HAREKETTİ'

68 ve Gezi kıyası/benzetmesi pek çok kez yapıldı, sizce bu doğru muydu?

Bu konu kitabın dışında olduğu ve sahiden de kendi fikrimin bu anlamda kime, niçin ve ne anlam ifade edeceğine dair bir şüphe içerisinde bulunduğumdan çok uzun bir cevap verip, ahkam kesmek istemem. Sadece şunu söyleyeyim, bana öyle geliyor ki, Gezi bir isyandı. 68 ise bir hareket.

Peki şu andaki sosyal-politik olaylar karşısında insanların tavırlarını, tutumlarını nasıl yorumluyorsunuz? Başkaldırı 50 yaşında evet ama çok uzun zamandır uykuda olan sokağa çıkamayan bir toplumun üstelik sürekli bir seçim derdiyle uğraşırken, neyin bizi bu uykudan uyandıracağını düşünüyorsunuz?

Özür dileyerek yine aynı şeyi söyleyeyim. Başımıza ne geliyorsa üzerine çalışılmadan her yere yetiştirilen cevaplardan geliyor, diye düşünen birisi olarak her şeyin formülü elimde sihirli bir kâğıtta yazılıymış gibi konuşmayayım. Ayıp etmiş olurum.

68'deki iletişim olanaklarıyla bugünün iletişim olanakları arasında

epey fark var. Lakin bugün bir arada durmak daha zor. İletişim yan yana durmaya çare değil elbette ama fikri ayrılıklar ve ufak kırılmalar bu iletişim deryasının içerisinde daha çabuk yayılıyor ve bir o kadar çabuk unutuluyor. 68'i bir arada tutan şey neydi? Bugün elimizde olmayan şey ne?

Kitapta Osman Ulugay'la yaptığımız röportajda bu iletişim konusuna değiniyoruz. Bir kere çok acayip bir dönemden geçiyoruz. Orası kesin. Teknolojik gelişme sonuçlarını kestirmeye vakit bulamayacağımız kadar hızlı. Akıllı cep telefonu bir ideolojik kopuş aslında. Bilmeyenin kalmadığı, yanlış bilse bile bildiğinin yanlış olduğunu asla ona anlatamayacağımız bir dünyadayız artık. Herkes her şeyi biliyor. Yapacak bir şey yok. Sonuçlarını görmeyi bekleyeceğiz. 68 Hareketi bu değişimin son safhasının başlangıç noktasında ortaya çıktı. Dolayısıyla iletişim, bilginin paylaşımı gibi kavramlar çok daha geleneksel biçimlerde gerçekleşiyordu. Bugün artık siyasal, kültürel, dini fark etmez. Bir şeye inanmak çok daha zor. İnanmak zorlaştıkça insanoğlu korkuyor. Belli ki korktukça da gidip değişime karşı en kapalı olan, en muhafazakâr fikre yapıyor. Yani bilgi özgürleştikçe, her şeyi bilmenin verdiği o korku nedeniyle gidip yine 'Söz, her şey eskisi gibi olacak' diyenle iş birliği yapıyor. Nereye kadar böyle gider, göreceğiz.

Tüm dünya muhafazakarlaştı, özgürlüğe olan düşkünlük, o dönemin talepleri şimdi için çok ileri bir seviyede kaldı. 68 ile birlikte dünya toplumları da mı 50 yaşına gelip orta yaşlı oldu? O çok özgür dünya hayallerine ne oldu?

Galiba bir önceki soruda bu sorunun cevabını da vermiş oldum. Aslında çok karmaşık gibi görünse de insan aklının almadığı bir hızda değişiyor her şey. Yeni bir teknolojiyi idrak etmeye çalışırken bir yenisi giriyor hayatımıza. Ve bu teknolojilerin hepsi de bilgiyle ilgili. Bunun hızından rahatsız olmak, bu kadar hızlı seyreden bilgi akışı içerisinde kendini yalnız hissetmek bir yanılla çok doğal. Ve biliyoruz ki insan korktukça değişime kapalı hale gelir. Bugün yaşadığımız da bu. Ha, sonsuza kadar sürmez elbet. Ya bu değişimin kendisinden kaynaklanan daha direkt, ya da ondan etkilenenlerin dolaylı bir hamlesi olacaktır.

‘Sultanın tek elması’ ve ailenin karanlık yüzü

Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest kitabı babasının evlenmek istediği Ahu Melek masalıyla başlıyor. Ondan sonra kitap, en güvenli yer diye öğretilen evlerin hiç güvenli olmayabileceği vurgusunu yapıyor.

Mehmet Onur Yılmaz

Çocukların neredeyse sadece ölümleriyle, başlarına gelen sansasyonel, büyük kötülüklerle gündeme gelebildiği bu acımasız ülkede bazı çocukların payına babalarının, dedelerinin, amcalarının ya da ağabeylerinin cinsel istismarına uğramak yani “ensest saldırı” düşüyor. Ama bu çocukların başına gelenler, çocuğa yönelen diğer saldırı ya da suç türlerine göre en az konuşulan, en zor konuşulan, yüzleşmeye en gönülsüz, çözüme en uzak olduklarımız. Geçtiğimiz haftalarda kitapçıların raflarına çıkan bir kitap tüm bu olumsuzluklara rağmen ensesti tartışmak, ensest saldırı gerçeğiyle yüzleşmek için hepimize

bilimsel ve insan hakları hak temelli bir fırsat sunuyor.

“Bir padişah, bir karısı, bir de kızları varmış. Karı-koca konuşurlarken, kadın padişaha “Ben öldükten sonra evlenirsen, sandıkta bir pabucum var, o kime uyarsa onu al,” der. Gel zaman git zaman, padişahın karısı ölür. Aradan bir vakit geçer, padişah kızına haber gönderir “Artık beni evlendirin!” diye. Bunun üzerine kız pabucu alır eline, çıkar kız aramaya. Kimin ayağına giydirdiyse pabuç olmaz. Eh sonunda kız artık bıkar, hizmetçilere “Bu nasıl bir pabuçmuş, kimsenin ayağına olmadı, getirin bakayım bir de ben giyeyim,” der.

Pabucu giyer, tıpa tıp olur ayağına. Bunu gören halayık “Padişahım, pabuç kimsenin ayağına olmadı, sultan hanımın ayağına oldu,” der. O da tutar müftüye bir mektup yazar “Bahçemde bir elma ağacı dikmiştim, bir tek elma vermiş. Ben mi yiyeyim, halka mı yedireyim?” diye sorar. Müftüden “Niçin tek elmayı halka yedireceksin? Kendin ye,” diye cevap gelir. Padişah, bunun üzerine tutar hazinenin anahtarını kızına gönderir. “Kızım çeyizlerini tedarik et, ben seni alacağım,” diye haber gönderir...”

Pertev Naili Boratav’ın derlediği Ahu Melek adlı bu masalla başlıyor ve ardından aşağıdaki satırlarla devam ediyor, “Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest” başlıklı kitap.

“Çocuklara anlatmak istemeyeceğimiz masallar vardır. Sadece korkutucu olduklarından değil; öyle olsa devlerin, ejderhaların, kötü büyücülerin masallarını da anlatmazdık çocuklara. Bu masallar korkunç oldukları kadar gerçek olduklarından da anlatılmaz. Çocuklara en güvenli yer diye öğretilen evlerin hiç güvenli olmayabileceğini, en kutsal bağ diye dikte edilen aile bağının sorgulanabileceğini gösterir bu masallar.”

Bu çarpıcı girişle başlayan kitabın ensest konusunu ele alan az sayıdaki yayından önemli farkları var. Öncelikle çok alışık olduğumuz üzere, ensest saldırı suçunun faillerine ve “faillere ne ceza versek” sorusuyla değil suçun mağduru olan çocuklarla ilgileniyor, kitap. Bu tavır kitabın tümünde özenle çizilmiş bir hat olarak beliriyor. Dolayısıyla ensest saldırı suçu gündeme geldiğinde pek çoğumuzun da ilk reflekslerinden biri olarak zihninizde beliren “acaba ne kadar yaygın, kaç çocuğun başına geliyor” sorularını da en baştan anlamsız kılıyor. Çünkü ensestin büyük bir suç olmasını niceliği ya da yaygınlığı ile değil bu suçun yöneldiği çocuğun başına gelenin niteliği ile açıklıyor ve şöyle diyor:

“Ensestin en yakıcı yanı bizi dışarıdaki anonim kötülükten koruyacak ve bize güven verecek, merhametle saracak olduğu düşünülen aile ortamında gerçekleşiyor olması”.

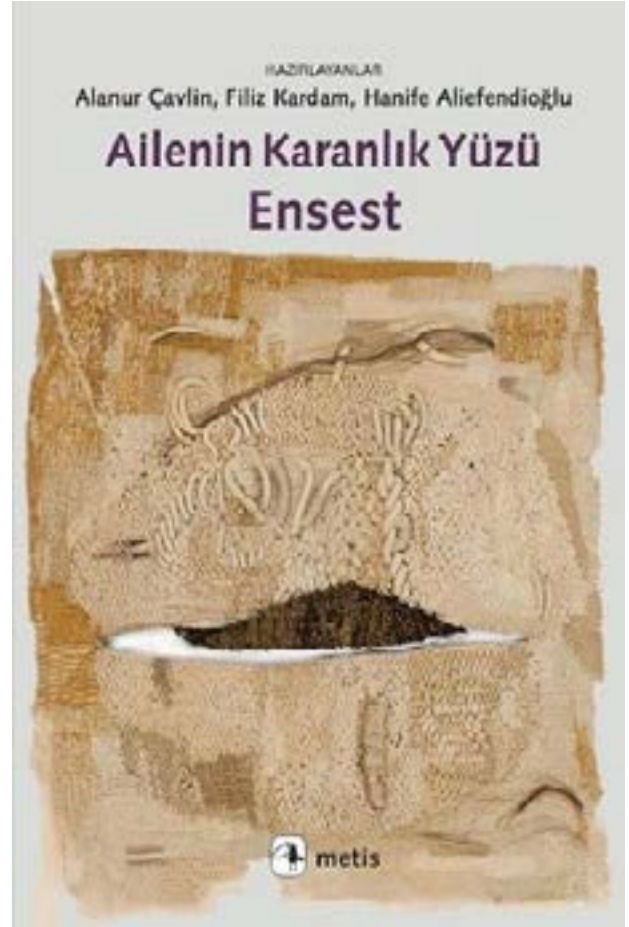
HİÇBİR ÇOCUKTAN VAZGEÇMEDEN...

Kitapta yer alan makalelerin hemen hemen tümünde özenle çizilen ve kitabın başlığını da belirleyen ikinci hat ise ensest saldırı ile mücadelede

aile ile esaslı bir hesaplaşma. Bu cesur hesaplaşmada her birimizin ne demek istediğini hemen anlayacağı “derin aile” kavramını ortaya atıyor, kitabın yazarları. Ailenin karanlık yüzünü görmeden, “derin aile” ile hesaplaşmadan, aile için hiçbir çocuktan vazgeçmeden, ‘çocuğa rağmen aile değil, aileye rağmen çocuk’ ilkesi ile hareket etmeden ensest saldırı suçu ile anlamlı ve etkili bir yüzleşmenin mümkün olmadığını kanıtlarıyla gösteriyorlar. Çözüm olarak da ensestin failini etkili bir şekilde dışarıda bırakan ve çocuğun etrafında kurulacak bir koza olarak “yeni aile”yi öneriyorlar.

ATAERKİL SÖZLEŞMENİN YA DA ÇOCUĞUN TARAFI OLARAK KADININ ROLÜ

Kitabın özenle irdelediği olgulardan birisi de ensest saldırı suçunda kadının (fail olmadığı durumlardaki) rolü. Kitabın yazarları kimi durum-

Ailenin Karanlık Yüzü: Ensest Türkiye’den Araştırmalar, Saptamalar, Örnekler ve Öneriler, Hazırlayanlar: Alanur Çavlin, Filiz Kardam, Hanife Aliefendioğlu, 288 syf., Metis Yayınları, Haziran 2018

larda annelerin “ataerkil sözleşmenin bir tarafı” olarak ensest saldırı suçunun gizlenmesindeki etkin rolünün altını çizse de ensest saldırı ile mücadelede, (hangi aşamada olursa olsun) ailedeki kadının güçlendirilmesine odaklanılması gerektiğine vurgu yapıyor. Esas olanın mümkün olan her durumda ailedeki kadının çocuğun tarafına çekilmesi olduğunu, bunun, çocukların ensest saldırıdan korunmasından suçun ortaya çıkmasına, cezasızlığın engellenmesinden ensest saldırı mağduru çocuğa yönelik onarıcı müdahalenin geliştirilmesine, her aşamada çocuk için hayati önemde olduğunu ısrarla ve kanıtlarıyla gösteriyor.

Tam bu noktada, kitabın ana hatlarından birisi olan ‘ensest saldırı ile mücadelede çocuk odağı’ni kaybetme riskinin belirttiği ama yeterince irdelenmediği bir noktanın altını çizmeye ihtiyaç var. Çocuğun ensest saldırıya karşı korunmaması da, ensest saldırının görmezden gelinmesi de failin cinsiyetinden bağımsız olarak suçtur. Ensest saldırı suçuna karşı (çocuğun yanında) duruştaki netliğin kaybolmaması ancak suçla ilgili müdahale ve ceza yargılamalarında belirleyici olan (her seferinde ve sadece) çocuğun üstün yararı olduğunda olanaklı olacaktır. Ataerkil saiklerle ensest saldırı mağduru çocuğun annesini, saldırgan erkeğin önüne geçirecek şekilde suçlayan ve şeytanlaştıran yaklaşım gibi, anneyi ensest saldırının mağduru olarak gösteren ya da çocuğun aleyhine olan tutumunu “hata” olarak azımsayan açıklama da çocuk odağının kaybolmasına yol açmaktadır. Kitapta aktarılan araştırma verileri ve buna dayanarak yapılan çıkarımlar gösteriyor ki alandaki uzmanlar açısından dahi ataerkil iktidara karşı

kadının yanında durmakla çocuğun yanında durmanın zaman zaman karışması söz konusu.

Ensest konusunda tartışma yürütürken en sık sarpılan çıkmaz sokaklardan birisi de ister istemez ahlakçı bakış. Kitabın editörleri ve yazarları bundan özenle kaçınmışlar. “Ensest” ile “ensest saldırı” ayrımını yapmakta gösterdikleri dikkat ve kitabın odağını en baştan “çocuğa yönelik bir suç olarak ensest saldırı” ile sınırlamaları bu çıkmaz sokağı öngördüklerini gösteriyor.

Kitabı özel kılan yanlarından birisi de kapsamının genişliği. İki bölümden oluşan kitapta ensest saldırı suçu ile ilgili farklı uzmanların deneyimleri 11 ayrı makale ile anlatılıyor. Kitap, bir klinik psikoloğun uzun yıllara sair deneyiminden, saldırganların özelliklerine dair irdelemeye, ensest mağdurlarının anneleri olarak kadınlar konusundan ensest sonucu gebe kalan çocukların travma döngüsüne, ensest vakaların ve suçlarının medyada temsilinden adli tıp temelli değerlendirilmesine kadar kapsayıcı bir perspektif ve derin bir içerik sunuyor.

Ensest olgusunu anlamak ve bu konuda yüzleşmeye doğru bir adım atmak isteyen herkes için okuması şart ama bir o kadar da zor bir kitap.

* Faillerin ağırlıklı olarak erkek olduğu ensest konusundaki bu kitap hakkında bir erkeğin tabir denk düşerse ahkam kesmesinden rahatsızlık duyacak herkesin anlayışına sığıyorum.

Yaşar Kemal Efsanesi'nden ilk fragman!

Usta yazar Yaşar Kemal'in hayatı belgesel oldu. Film, 27 Temmuz'da izleyicilerle buluşacak.

Türkiye edebiyat tarihinin en önemli isimlerinden Yaşar Kemal'in hayatını anlatan Yaşar Kemal Efsanesi belgeseli çekildi. Belgesel 27 Temmuz'da izleyicilerle buluşacak.

Türkiye'nin dünyaca ünlü yazarı Yaşar Kemal'in hayatı belgesel oldu. Usta yazarın kendi ağzından ve dostları tarafından anlatıldığı Yaşar Kemal Efsanesi'nin yönetmenliğini aynı zamanda belgeselin senaryosunu da kaleme alan Aydın Orak üstlendi.

Film, Yaşar Kemal'in hayatının dönüm noktalarını, daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış arşiv görüntülerini içeriyor. Belgesel için yüzlerce saatlik kaynaklardan derlenmiş ses kayıtlarından ve binlerce sayfalık dokümandan yararlanıldı. Halil Ergün'ün seslendirdiği belgeselde Ara Güler, Zülfü Livaneli, Orhan Pamuk gibi isimler de Yaşar Kemal'i anlattı. Yaşar Kemal Efsanesi 27 Temmuz'da vizyona giriyor.

Neyi gözden kaçırıyoruz, nasıl direniriz?

Sabato'nun TV ve ekran ışığı konusunda söyledikleri Ulus Baker'in kurduğu cümleyi de hatırlatıyor: Televizyon olmadığı için pencereden bulut seyretmeye başladım.

Emek Erez emekerez@gmail.com

Son günlerde şiddet, dehşet, cinayet haberleri içerisinde kaybolmuş durumdayız. Öyle ki bazen hayatta kalmak, devam edebilmek bir direnişe ve isyana dönüşüyor. İyi geleceğini umduğumuz şeylerden bile karşılık bulamıyoruz. Böyle bir ruh hâli içerisinde salınırken dünyaya, insan türünün geldiği noktaya ve varoluşumuza dair sorgulamalar içeren Ernesto Sabato'nun, "Direniş" adlı kitabının sorgulamaları hem kendi mikro alanlarımızda direnmek hem de dünyanın

geldiği noktada neleri gözden kaçırdığımızı hatırlatmak açısından önemli bir yerde duruyor.

YAŞAM REÇETESİ SUNMUYOR

Sabato bize şöyle yaparsanız sonuç şu olur şeklinde bir yaşam reçetesi sunmuyor, o kendi yaşam deneyiminden elinde kalanları belleğini devreye sokarak okuruyla dertleşir gibi bir anlatıyla, bugüne kadar dünyada ne oldu ve şimdi elimizde

ne var sorusunu yanıtlamaya çalışıyor. Hız çağının içerisinde oradan oraya koştururken, hayata ve kendimize dair neleri kaçırdığımızı anımsatan yazar, direnmenin bazen büyük söylemlerin ötesinde sadece yaşama dair olabileceğini de gösteriyor.

EKRANIN IŞIĞINA KAPILMAK

Sabato'nun üzerinde durduğu ilk şey ekranın ışığına kapılmak. Onun bundan kastı TV ile başlayan ve bilgisayar ile devam eden büyüme kapıldığımız ve hayatımızı "robotlar" gibi bir devam ettirmemize sebep olan ekranların ışığı. Bunun yanında gürültü, bir kafeye gittiğimizde arkadan çalan müzik mesela ve mutlaka gözün bir şekilde kaydığı ekran, bu durum aynı masada otursak bile orada olmamamıza sebep olurken, iletişimsiz ilişkiler ortaya çıkarıp, insani yanlarımızın zarar görmesine neden oluyor yazara göre. Şimdiden bakınca bunu şöyle de yorumlayabiliriz, her biri başka özellikte telefonların ışığı, birbirimizin yüzüne bakma fırsatını kaçırtan, bir olay üzerine muhabbet etmek yerine sanal yorumları önceliklendirdiğimiz, sohbet etmenin hazzını artık duymadığımız bir dünya. Ayrıca, ekranın ışığına kapılmış giderken toprağın, ağacın, kuşun kısacası doğanın bize sunduğu onca şeyi kaçıırıyoruz diye düşünüyor yazar. Sabato'nun TV ve ekran ışığı konusunda söyledikleri sevgili Ulus Baker'in kurduğu şu cümleleri de hatırlatıyor: "Televizyon olmadığı için pencereden bulut seyretmeye başladım. Oradaki yayın çok iyi, haberleri daha güvenilir, gelip geçen bir iki uçak dışında pek reklam almıyorlar ve asıl önemlisi akşamları gök gürültülü sürpriz programlar var. Filmler genellikle kırlangıçların hayatı üzerine ve belki biraz monoton, ancak oldukça realist." (1) Baker burada TV'ye eleştirel bir bakış getirirken tıpkı Sabato'nun dillendirdiği gibi ekrana bakarken kaybettiklerimizi de hatırlatıyor. "Bizi çevreleyen evrenin sonsuz zenginliğinin renkleriyle, sesleriyle ve kokularıyla gözümüzün önünde yok olup gitmesini kayıtsızlıkla izlemeyelim" diyor yazar ve ışığa kapılan insan türünün etrafına karşı vurdumduymaz tavrını ortaya koyuyor böylece.

MODERN İNSANIN VARLIK KRİZİ

Ernesto Sabato "Direniş" adlı metninde genel olarak modern insanın varlık sorunlarına dikkat çekiyor, bu sorunlu varlık durumunun altında yatan

nedenlere, kendi yaşam deneyimleriyle cevap arıyor. İnsan bedenini bir nesne gibi ele alan modern tıp uygulamalarından, insanın ruhani yanını göz ardı edip, bedenini öne çıkaran felsefi yaklaşımlara, akılcılık felsefesine, ölümün değersizleşmesine ve sonu sadece daha iyi savaşmaya yarayan teknolojik ilerlemelere eleştirel bir bakış getiriyor. Belki de insanın bu durumda olması, mitlerini, şifacılarını, hikâyelerini ve değerlerini kaybetmesiyle ilgili diye düşünüyor okuru. Bir hikâyeye ait hissetmemenin varlığımızı nasıl boşluğa itebileceğine dikkat çekiyor. Ayrıca yazar, gittikçe yalnızlığa meyleden tavrımızı, anlamsız kalışımızı, ilişkisizliğimizi masaya yatırıyor, içinde bulunduğumuz durumun nedenlerini "eski" uygarlıkların yaşam ve geçim biçimleriyle karşılaştırarak bulmaya çalışıyor.

NOSTALJİ DEĞİL BELLEK

Sabato'nun anlatısı genel olarak geçmişe özlem hissi içeriyor olsa da onun tavrı bir nostalji duygusunun ötesinde daha çok hızlı bir çağda yaşarken,

Direniş, Ernesto Sabato, Delidolu Yayınevi, 140 syf., 2018

elimizden alınan değerlere ve belleksizliğe atıf yapıyor bana kalırsa. “Bizim gibi uzun yaşamış olanların övünebileceği efsanevi bir zamanın özlemiyebileceğim” derken de bunu açık ediyor bir bakıma. Onun anlatmak istediği insanın derinleşen varlık krizine bugünden bakarak şimdi nasıl ve geçmişte nasıldı gibi biri soru sordurmak belki de. Örneğin; değişen ilişkilerden bahsederken, “başkalarını ancak varlığımızı ve kendimizi nasıl hissettiğimizi tanımladıkları ya da projelerimize faydalı oldukları oranda kabul ederiz” diyor. Yazarın bu cümleden kastı insanlar arası ilişkilerin artık sıradan bir karşılaşma ve bunun bıraktığı “etkilenim”ler üzerinden değil, projelerimize olan yararları ve bize hissettirdikleriyle ilgili olduğuna dikkat çekmek. Oysa ona göre: “Hayatın kalp atışlarının bir yarığa ihtiyacı vardır, bir kalp atışının yaşamak için ihtiyaç duyduğu küçük bir aralığa ve işte bu yarıktan bir karşılaşmanın enginliği sızabilir.” Sabato’nun haksız olduğunu iddia edecek durumda değil fikrimce, her şeyin rekabet üzerine kurulu olduğu kapitalizmin en vahşi çağında, karşılaşmalarımız tesadüflerden çok çıkar ilişkilerine dayalı olduğu için kurduğumuz ilişkiler daha “projelere” yararlılığımız üzerinden ilerliyor ve yaşamak için ihtiyaç duyduğumuz “kalp atışının küçük aralığına” ve o “karşılaşmanın enginliğine” bir türlü ulaşamıyoruz.

KÜRESELLEŞME

Sabato’nun üzerinde durduğu konulardan birisi de küreselleşme. Çünkü küresel dünya farklı kültürleri kendi kazanında eritiyor ve “başka kültürleri tanımak, hayata farklı yerden bakmak, farklı bir boyut eklemek, başka bir çıkış bulmak ve çeşitliliği taktir etmek için gerekli bakış açısını yakalamak” gibi türümüz açısından önemli olan durumları kaçırmamıza sebep oluyor. Bu başka bir tektipleştirme ortaya çıkarıyor belki de. Çünkü yine yazarın söylediği gibi; “İnsanlık kültürleri birleştiren değil de ayrıştıran ve onları dünya sistemine dahil etmek için hepsine aynı patronu atayan bir küreselleşmenin içine düşüyor.” Bu da katılabileceğimiz bir yaklaşım gibi geliyor bana aynı şeyleri yiyip, aynı şeyleri giydiğimiz bir dünyada yaşıyoruz çünkü. Küresel sermayenin şirketleri dünyanın her yerine yayıldıkça, farklı kültürlerin kendine has olan yanları da kayboluyor. Biraz tutucu bir tavır gibi gelse de üzerine düşünüldüğünde aynı “patronun” işlettiği bir dünyada olmak bizim kendimize dair olan yanımızı alıp götürüyor.

MASKENİN ARDINDAKİ GÖZYAŞI

Gündelik yaşamda farklı farklı maskelerimiz olduğundan bahsediyor Sabato. Entelektüel, öğretmen, kardeş gibi gibi... Yaşamın içerisinde maskelerimize göre hareket ederiz ama yalnız kaldığımızda, kimse bizi gözetlemediğinde, bir rol sergilememiz gerektiğinde ne yapacağız? “Maskelerin ardında ne çok gözyaşı var” işte yalnız olduğumuzda o gözyaşları ortaya çıkıyor Sabato’ya göre. Oysa yazarın bahsettiği gibi “insan güçlüymüş havalara gireceğine karşısındakiyle olduğu haliyle, ihtiyaç içinde biri olarak ilişkiye girerse çok daha fazla şey kazanır, yüce iyiliğe daha çok yaklaşır.” Ama yaşadığımız çağda güçlü görünmemiz gerekir, bize devamlı mutluluk dayatılır çünkü günümüz dünyasında güçsüzlüğünü göstermek, çaresiz olduğunu hissettirmek “eksiklik” gibi algılanır. Bir kaçış içerisinde olduğunuz, sindiğiniz anlamına bile gelebilir. Veya her şeyin rekabet üzerine kurulu olduğu bir düzende sizin güçsüzlüğünüz başkasının kolladığı güç fırsatına dönüşür. Sabato maskesiz olmayı önermekte haklıdır ancak şimdinizde sanırım insanların kendi “oluşunu” yansıtmaları o kadar kolay değil.

Ernesto Sabato’nun “Direniş”i çok boyutlu bir anlatı sunuyor. Katman katman açılan metin, özellikle insan varlığının içinde bulunduğu durumu anlamamız açısından özenli bir anlatı sunuyor. İnsan için yeni bir “oluş” söz konusu olur mu bilemiyorum şu şartlarda ancak yazarın, eğitim, insani ilişkiler, rekabet, küreselleşme, direniş, doğa gibi konulardaki yaklaşımı üzerine düşünmeye değer. Kitabın bana kalırsa cevabı hak eden önemli sorularından biriyle bitirelim: “Çevremizdeki küçük dünyada bir güzellik ortamı yaratacak hale gelip, aklımızı sadece giderek daha fazla insanlıktan çıkan ve rekabetçi olan işle ilgili konulara verirsek nasıl direnebiliriz?” Cevabı hep birlikte düşünelim olur mu?

1 : <http://www.korotonomedy.net/kor/index.php?id=21,342,0,0,1,0>

PEN seçti: Ayın kitapları küçük İskender'den

PEN ayın kitapları olarak küçük İskender'in eserlerini seçti. Şair, bir süredir tedavi görüyor.

Türkiye şiirinin önemli isimlerinden küçük İskender, bir süredir Bodrum'da kanser tedavisi görüyor. Birçok yazar ve sanatçının moral ziyaretlerinde bulunduğu şaire bir destek de PEN Türkiye'den geldi. Dernek, küçük İskender'in tüm yapıtlarını ayın kitabı seçti.

'İYİ Kİ VARSIN, İYİ Kİ YAZIYORSUN!'

Yapılan açıklamada "Şiirimize yenilik getiren, ele aldığı temalarla öncülük yapan, yeraltı şiirinin Türkçedeki ilk girişimlerini başlatan, korkusuz, ödünsüz, sansürsüz bir biçimde insanın hallerini yazan, kendisinden sonra gelen kuşakları etkile-

yen, yepyeni, farklı şiir kanalları açan, yalnızca şiirinin niteliğiyle değil, yazısıyla da denemeciliğimize nefes aldırان, onu daha yükseğe taşıyan, Cumhuriyet dönemi şiirimizin hiç kuşkusuz en önde gelen adlarından, büyük şairimiz, üyemiz olmasından gurur duyduğumuz sevgili arkadaşımız, kardeşimiz küçük İskender'in tüm yapıtlarını ayın kitabı olarak seçtiğimizi duyuruyor, kendisinin tez zamanda sağlığına kavuşmasını yürekten diliyoruz. Sağol küçük İskender, iyi ki varsın, iyi ki yazıyorsun!" ifadeleri yer aldı.

küçük İskender'in tüm kitapları Can Yayınları etiketi taşıyor.

Hava Kuvvetleri'nin devrimcisi: Saffet Alp

Saffet Alp'in, annesi, kız kardeşi, arkadaşları ve yoldaşları ile yapılan söyleşi, katliamın ve dönemin geniş tanıklığı ve kuramsal değerlendirmelerin de bulunduğu kitapta, Alp'in fotoğrafları, kaleme aldığı yazı ve detaylı özgeçmişi de okuyucuya sunuluyor.

Soner Sert soner_sert17@hotmail.com

1961 anayasasının kısmi özgürlük ortamı ve 1968 anti emperyalist mücadele rüzgârının etkisiyle Türkiye gençlik hareketi de Marksizm, emperyalizm, kurtuluş, emek-sermaye ilişkisi mefhumlarını lügatine ekliyor ve çok geçmeden örgütlenmeye başlıyordu. TİP'in 1965 seçimlerinde Meclis'e girmesi ve parlamento yolu ile sosyalizmin gelebileceği umudu çok geçmeden hüsrana uğruyor, Yön ve Aydınlik gibi dergilerde sosyalizme giden farklı yollar tartışılıyordu. Bir grup Kemalizm'in anti emperyalist kimliğini öne çıkarıp, ülkenin kurtuluşu için bu yolu savunurken bir grup devrim için ordunun desteğini şart koşuyor, başka bir grup ise devrimin işçi-köylü hareketi ile mümkün olacağını söylüyordu. Bu tartışmalar çok geçmeden, ordu içerisinde, hem asker hem öğrenci, yer alanlar tarafından da tartışılır oluyordu.

Ordudaki gücünü, cuntadan ziyade, halkla beraber, halk hareketi olarak kullanmak isteyen bir grup asker ise "Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü" adıyla bir örgüt kuruyor ve çok geçme-

den THKP-C'ye katılıyordu. Temelleri çok daha önceden atılan, DEV-GENÇ gibi geniş katımlı bir örgütün altyapısını oluşturduğu, bu örgüt Şubat 1971 tarihinde Mahir Çayan önderliğinde kuruluyordu. 12 Mart 1971 darbesi sonrası gelişen baskı ortamı ile eylemlerine hızlıca karar veren ve bu eylemleri uygulamaya başlayan örgüt, çok geçmeden tüm lider kadrolarının ölümü ile fikren olmasa da bedenen yok oluyordu.

30 Mart 1972 tarihi, Türkiye sosyalist mücadele tarihi açısından, inanç ve kararlılığın bir göstergesi olarak kabul görse de, o günün bir başka önemi daha vardır. Kızıldere Katliamında THKP-C'nin lider kadrosunun neredeyse tamamı öldürülür. Katliam sırasında öldürülen 10 devrimci, eşine az rastlanır cinsten bir dayanışma örneği göstererek, THKO militanlarını idam cezasından kurtarmak için mücadele ediyordu. (Ayrıca katliamda hayatını kaybeden Cihan Alptekin ve Ömer Ayna THKO'ludur). Katliamda hayatını kaybeden isimlerden biri de Saffet Alp'tir.

YAKIN ARKADAŞI HÜSEYİN İNAN'IN İDAMINI ENGELLEMEK İSTİYORDU

30 Eylül 1949'da Kayseri'de doğan Saffet Alp, liseyi bitirdikten sonra, başta ODTÜ olmak üzere pek çok üniversiteye girebiliyorken, annesinin ısrarı ile pilot olmak için Hava Harp Okulu'na girer. Bu noktada atlanmaması gereken bir bilgi ise şudur: Saffet Alp ile Hüseyin İnan, lisedeyken iki yakın arkadaştır. Hatta o dönemde Ayyar Hamza isimli bir tiyatro oyununda beraber oynarlar. Bilindiği gibi Hüseyin İnan, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan ile beraber idam edilen THKO önderlerinden biridir. Kaderin garip cilvesi ise şudur: Kızıldere'de katledilen THKP-C'li Saffet Alp, THKO'lu Hüseyin İnan'ın idamını engellemeye çalışırken hayatını kaybeder.

Henüz lisedeyken siyasetle ilgilenmeye başlayan ve askeri öğrenci olduğu dönemde bu ilgisini arttıran Alp, o dönemin önemli bir çalışması olan Gökseven Yıllığı'na da yazı yazar. Düşünsel ve kültürel birikimini bu yazı aracılığı ile paylaşır. (Konu edilen yazı kitapta bulunmaktadır). Mezun olduktan sonra İzmir'de yabancı dil kursunda iken Nazan Alp ile tanışır ve evlenir. Nazan Alp de bir süre sonra "THKP-C'li olur, mahkemelerde yargılanır, cezaevlerine düşer. Kızıldere olayını duyunca sinir krizleri geçirir, elini kolunu parçalar, ruhsal dengesi bir daha düzelmek üzere bozulur, zarif ve kırılğan kişiliği, bu yükü daha fazla taşıyamaz."

'YARALIYDI AMA ÖLECEK GİBİ DEĞİLDİ'

1971 Şubat sonrasında, THKP-C'nin eylemlerinin artması ile birlikte Saffet Alp de, Hava Kuvvetleri Proleter Devrimci Örgütü kurucularından biri olma suçundan dolayı aranmaya başlar ve kaçağa çıkar.

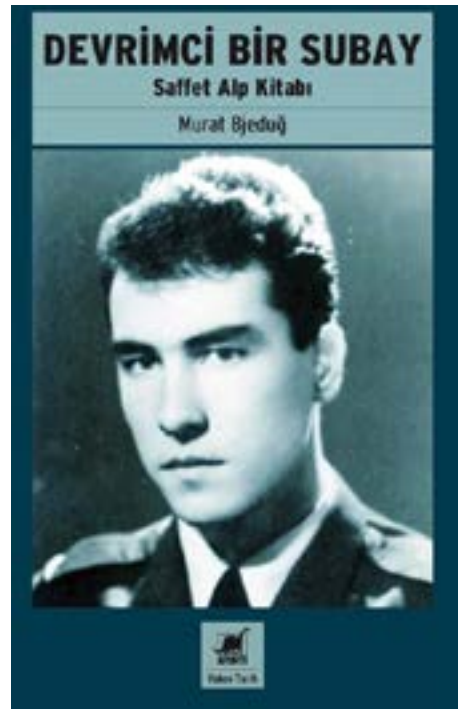
30 Mart 1972 tarihinde, Kızıldere Katliamı'nda hayatını kaybeden Saffet Alp'i, katledilen diğer devrimcilerden ayıran durum ise şudur: Görgü tanıklarının aktardığına göre Saffet Alp, askerler eve girdiğinde henüz yaşıyordu. Operasyona katılan bir onbaşı silah sesleri kesildikten sonra, askerlerinin baskın yapılan eve girişini şöyle aktarır: Komutan girdi ama hemen çıktı, yanında yaralı biri vardı. Kapının böyle iki üç metre önünde durdular. Komutan yaralıya çok ağır hakaretler etmeye başladı, küfür de edince yaralı, komutana doğru bir yumruk hamlesi yaptı, komutan geri çekildi, korktu da. Herhalde erlerin, bizlerin önünde düştüğü duruma sinirlendi, tabancasını çekti yaralı vaziyetteki o insanı alnından vurdu." Aynı onbaşı, sonradan öğrendiğine göre, vurulan

o kişinin mesleğinin teğmen olduğunu söylerken, "Yaralıydı ama ölecek gibi değildi. Vurulmasaydı yaşardı herhalde." sözleriyle devam eder.

Keza, olay sırasında doktor olan Şehsuvar Savuran ise 1988 yılında Milliyet gazetesine verdiği mülakatında, katliamdan bir saat sonra olay yerine gittiğini söylerken gözlemlerini, "Kapı parçalanmış. İçeri girdik ve hemen dışarı çıktık. İçeri sis bombası mı, göz yaşartıcı bomba mı atmışlar neyse, çok duman var... Kendisi (Saffet Alp'i kastediyor) çıkmış. Yaralandıktan sonra kendini dışarı atmış. Adı da şeydi. Hani harp okulundan... Saffet..."

Bir başka örnek ise, 2005 yılında Milliyet gazetesinde yayımlanan, dönemin başbakanı Nihat Erim'in anılarında geçen, "Hepsi ölü olarak ele geçmiş... Eve sokulup girmişler, İngilizleri ölü bulmuşlar, ötekilerden sağ kalanları öldürmüşler." sözleridir. Katliamdan sağ kurtulan Ertuğrul Kürkçü ise, "Beni yakalayan astsubay ve erler Saffet Alp'in dışarıya canlı çıkarıldığını, orada kafasına kurşun sıkıldığını söylediler." diyerek açıklama yapar.

Saffet Alp'in, annesi, kız kardeşi, arkadaşları ve yoldaşları ile yapılan söyleşi, katliamın ve dönemin geniş tanıklığı ve kuramsal değerlendirmelerin de bulunduğu kitapta, Alp'in fotoğrafları, kaleme aldığı yazı ve detaylı özgeçmişi de okuyucuya sunuluyor. Eşsiz bir "Türkiye 68'i" araştırmacısı da olan Murat Bjeğuğ'un Devrimci Bir Subay- Saffet Alp Kitabı isimli bu çalışması Ayrıntı Yayınları'ndan geçtiğimiz günlerde çıktı.

Devrimci Bir Subay Saffet Alp Kitabı, Murat Bjeğuğ, Ayrıntı Yayınları, 2018, 176 syf.

EDEBİYAT

1. Fahrenheit 451

Ray Bradbury, İthaki

2. Leyla ile Mecnun

Burak Aksak, Kûsurat Yayınları

3. Körlük

Jose Saramago, Kırmızı Kedi

4. Simyacı

Paulo Coelho, Can Yayınları

5. Olağanüstü Bir Gece

Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları

6. 1984

George Orwell, Can Yayınları

7. Şeker Portakalı

Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları

8. Hayvan Çiftliği

George Orwell, Can Yayınları

9. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu

Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları

10. Satranç

Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları

EDEBİYAT DIŞI

1. Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı

Hector Garcia , Francesc Miralles, İndigo

2. Momo

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. Gazi Mustafa Kemal Atatürk

İlber Ortaylı, Kronik Kitap

4. Kafaya Takmama Sanatı

Mark Manson, Butik

5. Bağırmayan Anneler

Hatice Kübra Tongar , Hayy Kitap

6. Saklı Seçilmişler

Soner Yalçın, Kırmızı Kedi

7. Gerçek Tıp Yitik Şifanın İzinde

Aidin Salih, Yitik Şifa

8. Hayvanlardan Tanrılara Sapiens

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

9. Zamanın Kısa Tarihi

Stephen Hawking, Alfa Yayıncılık

10. Pembe Fili Düşünme

Zeynep Selvili Çarmıklı, İnkılap Kitabevi

NOT: D&R, İdefix, Kitapyurdu, Babil, Odakitap, Hepsiburada ve Kitapsan'dan derlenmiştir

ETKİNLİK

İLKER GÜMÜŞOLUK

13 Temmuz 2018

Saat: 20:30

Bahane Kültür,
İstanbul

PİNHANİ

13 Temmuz 2018

Saat: 20:30

Çeşme Köy,
İzmir

GRİPİN

13 Temmuz 2018

Saat: 20:30

Holly Stone Performance
Hall,
Antalya

AYŞEGÜL ALDİNÇ

13 Temmuz 2018

Saat: 22:00

Sanat Performance Açık-
hava Sahnesi,
İstanbul

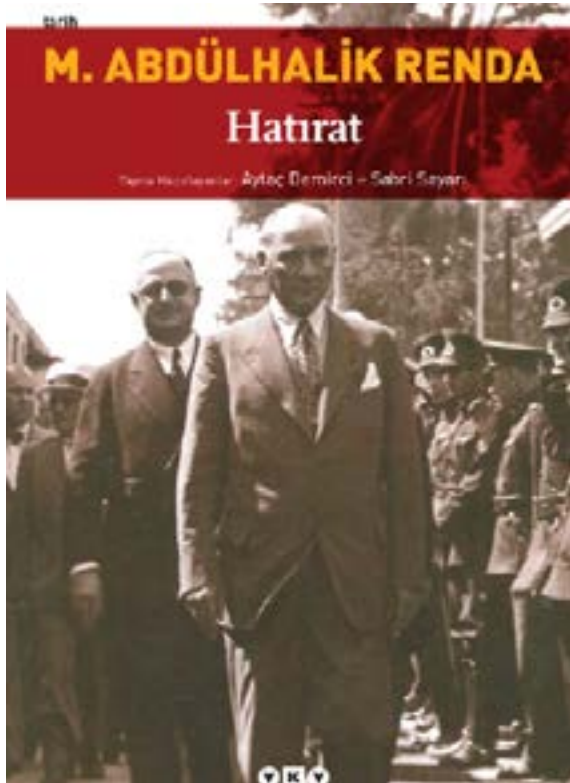
Yeniden Başlamanın Gizemli Gücü

Nuray Sayarı, Destek Yayınları

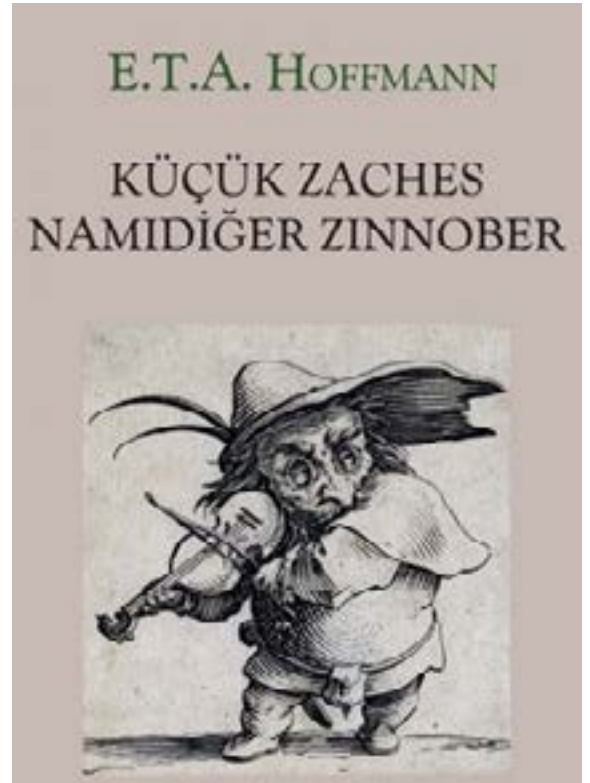
Yalnız Eğitilmişler Özgürdür

Hasan Şimşek, Kırmızı Kedi

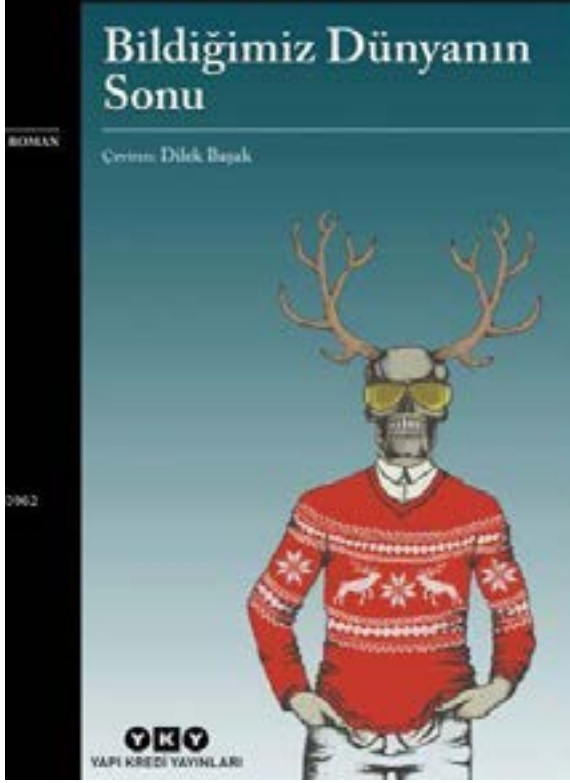
Mustafa Abdülhalik Renda - Hatırat

Haz: A. Demirci S. Sayarı, YKY

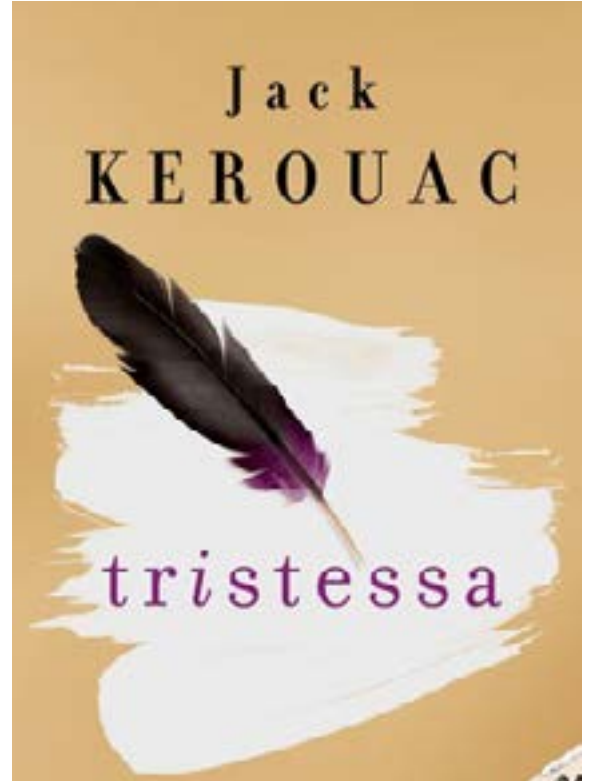
Küçük Zaches Namıdiğer Zinnober

E.T. A. Hoffmann, Can Yayınları

Bildiğimiz Dünyanın Sonu

Erlend Loe, YKY

Tristessa

Jack Kerouac, Siren Yayınları

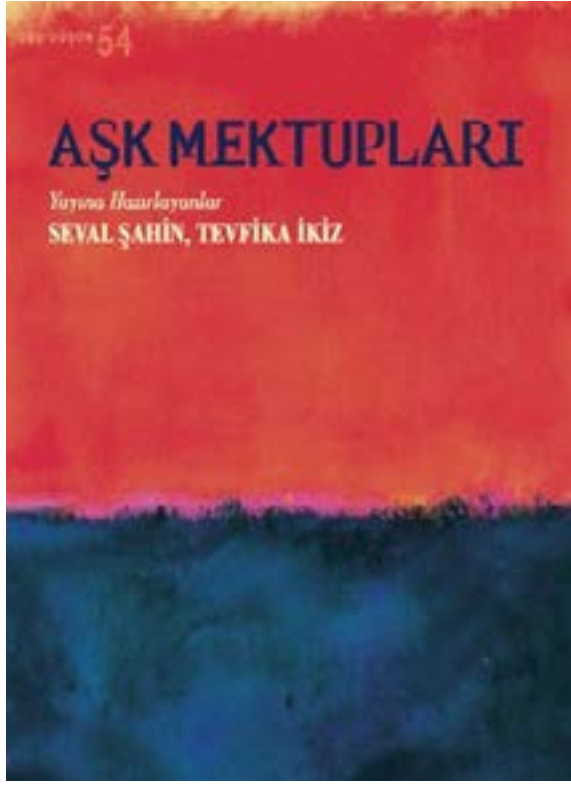
Frej Apartmanı'nın Esrarı

Nazlı Eray, Everest

Özgürlüğün Altı Derecesi

Nicolas Dickner, Everest

Aşk Mektupları

S.Şahin, T. İkiz, Bağlam Yayıncılık

Edebiyatımızdan Portreler

H. Altınkaynak, İş Bankası Yayınları

Ferdî'nin Şürekası

U. Kısacık , E. Pelvanoğlu, Everest

Büyük Beyaz Tavşan

Michael Escoffier , YKY

17.
['Sultanın tek elması' ve ailenin karanlık yüzü](#)

20.
[Yaşar Kemal Efsanesi'nden ilk fragman!](#)

21.
[Neyi gözden kaçırıyoruz, nasıl direniriz?](#)

24.
[PEN seçti: Ayın kitapları küçük İskender'den](#)

25.
[Hava Kuvvetleri'nin devrimcisi: Saffet Alp](#)

[29.Yeni Çıkanlar](#)

